

Художествияб адабияталъ кӀудияб кумек гъабула кинабго рахъ камилав инсан куцазе, гӀагараб халкъалъул рухӀияб бечелъиялъул къучӀалда гӀолидазе тарбия къезе.

ГьединлӀидал школалда малъизе тӀаса ришун руго цӀалдохъабазе мустахӀикъал, магӀналялъул ва мацӀалъул рахъалъ швалде шварал авар литератураялъул ва вацӀгиялъул миллатазул цо-цо асарал. Гьезда тӀад хӀалтӀулаго, лъималазда лъазе ккола художествиял асаразул анализ гъабизе, гъезие битӀараб къимат къезе ва адабияб теориялъул кӀвар бугел баяназдаса пайда босизе, гьелдаго цадахъ гъезие рагъизе ккола художествияб каламалъул пасихӀлги ва гъварилги.

РагӀул устарлгиялъул асарал малги ккола адабияб курсалъул аслияб рахългун.

Малгиялъул мурадлгун ккола рагӀул устарлгиялда лъимал хадур гъезари, камилал художествиял асаразда гъорлге ракизе ругъун гъари, пасихӀаб сипатияб каламалъул тату лъаялде гьел рачин, гьелъул къучӀалда асаразул рихъизарурал обществиял гъоркъорлъабаздалгун, гӀадамазул гӀамал-хасиятазда лгун авторасе абизе ва бихъизабизе бокъараб аслияб пикру рагъиялде ва бичӀчӀиялде рачӀин.

Адабияб курсалда жаниб хасаб бакӀ ккола вагӀан хиралгиялъул, миллатазда гъоркъоб гъудуллги кквеялъул, дунялалъулго захӀмагхалкъалъул мурadal цӀуниялъул асар цӀалдохъабалъ куцаалъ.

Адабияталъул дарсаз лъимал тӀаμουла миллатазул адаб-хӀурмат гъабизе, миллатазда гъоркъоб гъудуллги, вацӀги бицун къиматаб бечелги хӀисабалда къабул гъабизе. Гьоб мурадалъе гӀоло цӀалдохъабаз лъай-хъвай гъабула погидал миллатазул литератураялдаса авар мацӀалде русинарурал лгикӀал асаразулгун.

Лъайгун тарбия къеялъул масъалабиги, цӀалдохъабазул гӀелалъулаб хӀалбихьиги хӀисабалде босун, авар мацӀалда

литературалялъул курс гӀуцӀун буго кӀиги бутӀаялдасан: тӀоцебесеб V-IXклассазда литературияб цӀали, кӀибилеб — дагъистаналъул литературалялъул курс.

V-IXклассазе цӀалул материал къуц буго тарихиябгун-темагикияб ва жанразул тартибги цӀунун. Гъениб хӀисабалде босула байбихъул классазда цӀалул дарсазда лъималазе швараб хӀалбихьги ва гъениб лъураб къучӀалда гӀуцӀула хадубккун литературагиб цӀали.

V-IXклассазда малъизе программаялда рихъизарун руго лъайгун тарбия къеялъе лгикӀал ресал ругел, ричӀчӀизе бигъаял, художествияб рахъалъ швалде шварал халкъияб кӀалзул гъунаралъул, авар адабияталъул ва вацӀгиялъул миллатазул хъвадарухъабазул тӀаса ришарал асарал.

Гъаб программаялъул аслияб тӀалаб: литературалялде лъималазул рокьги цӀикӀинаби; чвахун ва пасихӀго цӀалиялъул бажари камиллгизаби; малъулел асаразул гъварилъуде ракизе ва аслияб пикруялда (идеялда) хадур гъезе кӀвезелгун, анализалъе авалияб роцада лъимал ругъун гъари, тӀахъал цӀализе гъира-шавкъ бижизаби.

V-IXклассазе тӀаса ришарал асараз рес кьола цӀалдохъабазул гӀумруялъул хӀалбихьги бечед гъабизе, сипатияб каламалъул лазаг босизе лъималазда малъизе, гъезулъ рухӀияб сахаватлги куцазе, гӀумруялда данчӀвалел гӀемерал лъугъа-бахъиназе битӀараб къимат къезе ругъун гъаризе.

Щибаб классалъул курс гӀуцӀун буго тарихиябгун темагикияб тартибги цӀунун. Гьелъ рес кьола лъималазул лъай гӀамлгизабизе, литературагиал асаразда кколел лъугъа-бахъинал чӀванкъотӀараб тарихияб заманалда хурхарал рукӀин цӀалдохъабазда бичӀчӀизабизе, ва гьезда бихъизабизе гьел асаразда жаниб батӀи-багӀияб тарихияб заманалъул гӀадамазул гӀумруги гӀамал-хасиятги ва рукӀа-рахъинги гвангъун цебечӀезабун букӀин; гьелдаго цадахъ лъималазе рагъула жакъасеб

къоялдаги гьел малъулел асаразул бугеб кIвар: гъанжесеб гIумруялге битIараб къимат къун бажаруларо, аралда данде кквечIого.

ТIасиял классазда авар ва дагъистаналъул литература малгьялълул аслияб масъалалъун ккола художествиял асарал гъваридго ричIчIулев, гъезул идеялда (аслияб пикруялда), сипатияб каламалълул хаслъабазда хадув гъолев, гъезие битIараб къимат къун бажарулев, жиндир халкъалълул рухIияб бечелъи босарав чилъун шивав цIалдохъан вахъинави.

Авар адабияталдаги инсанияталъего гIаммал образал ратизе ва рагIарахъизе лъимал ругъун гъарула. Учителас цIалдохъабазда малъула, халкъалъ чIезарурал рухIиял гIурхъабазда рекъон, героюзул хъвада-чIвади, гIамал-хасият борцине. Гъебго хIалтIи гIурус адабияталълул дарсаздаги гъабулелълул, кIиябго адабияталда рухIиял тIалабал тIурараб куц данде ккун, гIаммал рахъал ратани, лъимал хIасилалде рачине захIмалъуларо.

Шконалда малъизе тIасаришун руго хъвадарухъанасул художествияб рахъалъ камилал, тарбия къеялге мустахIикъал асарал.

ЦIалдохъабазда тIадаб буго классалданиги рокъобниги гьел асарал тIуранго цIализе. ЦIалулаго лъугъараб рухIияб асаралълул къучIалда гъабула анализалълулаб хIалтIиги.

Асарал малъулаго, хъвадарухъанасул гIумруялълул ва творческияб нухалълул хIакъалълулъ баяналги къезе ккола. Гъелъ квербахъула художествиял асарал гъваридго ричIчIизаризе гуребги, ватIаналге ригIухъав, халкъалълул рухIияб байрахъ борхатго кквезе къеркъарав рагIул устарасул хIалунараб гIумру, жигараб хIаракатчилиги баян гъабизеги. Гъелълул хIасилалда цIалдохъабазда себе чIезе ккола тIолабго жиндир пагъму-гъунарги рекIел бухIиги хирияб ВатIаналге, гIагараб халкъалге хъулухъалге къурав гIакъилав авторасул гвангъараб сипат.

Аваразул ва дагъистаналълул цогидалги миллагазул адабияталълул гIаммаб цебетIеялълул бицинеги программаялда заман бихъизабун буго.

Анализ гъабулелълул, тIадчIей гъабула малъизе рихъизарурал асаразда ва пайда босула цереккун малъараздаса.

«1946-1990 соназда дагъистаналълул халкъазул адабият» малъулаго, тIадчIей гъабизе ккола программаялда къурал тIасаришарал асаразда.

мухIиканго чIезарун руго щибаб классалда лъималазда лъазе кколел литератураб теориялдаса баянал. Теориялдаса авалиял баянал къезе байбихъула 5 классалда, хадубккун гъезул сияхI цIи- кIкIинабизе, малъарал гъварид гъаризе хIисабалде росун руго. Асаразул анализ гъабулелълул, цIалдохъабаз теориялълул баяназдаса гIатIидго пайда босизе ккола.

РагIа-ракъанде шун, адабияб лъай къеялълул масъала тIубан бажаруларо, гIатIидаб къагIидаялъ класстун къватIисеб цIали гIуцIичIого. Гъединлъидал чара гъечIого тIубазе ккола класстун къватIисеб цIалиялълул программы.

Гъезда тIасан гара-чIвари гъабизе хасал дарсалги рихъизарун руго. МугIалимасда тIадаб буго цIалдохъабазе цIализе къезе цохIо рихъизарурал гурелги, ахираб заманалъ басмаялде рахъарал, критиказ реццарал цIиял асаралги.

Щибаб классалълул программаялда къун буго кIалзул ва хъвавул калам цебетIезабизелълун тIоритIизе кколел хIалтIабазул къадар.

Гъел хIалтIаби шулаго рухъарал руго адабиял асарал малгьяллда. Гъединлъидал лъималги ругъунълула сипатияб каламалде, поэтазул, хъвадарухъабазул пасихIаб мацIалде, рагIаби дандразе, хабар гIуцIизе, магIаналда рекъараб форма батизе, жидерго пикру къокъого ва баянго загъир гъабизе. Гъелдалълун асаразул анализ гъабизеги, гъезие къимат къезеги цIалдохъабазул бажари борхула.

Программаялда чIезабун буго, адабияталълул курс малъулаго, лъималазе швезе кколел лъаалълул ва лъугъине кколел бажариялълул мухIиканаб гIурхъи-рахъ. Лъазе ккола малъулел асаразул хIасил бицине, щибаб классалълул программаялда къурал литератураб геориялълул баяназдаса гIатIидго пайда босизе, программаялъ тIадалълун гъарурал текстал рекIехъе цIализе.

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«28» август 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

«30» 08 2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская
школа-интернат №9»:

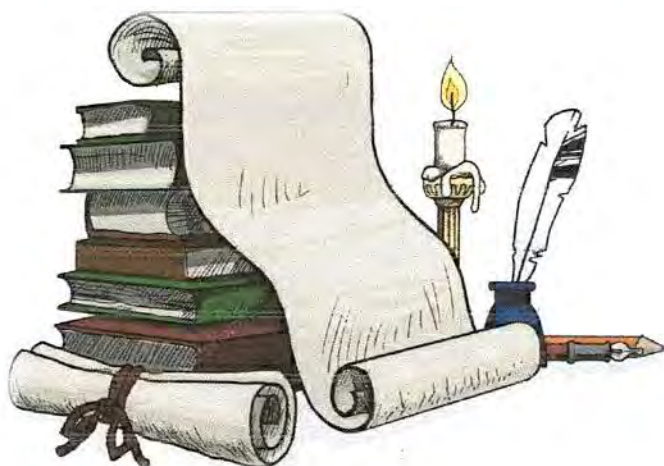
А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ №

2023

Рабочая программа по родной литературе для 5 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родной литературы для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2000г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар адабият» 5 класс (авторы: С.Мухтаров, М.М Гамзатов, Ч.Меджидова, ООО « Издательство НИИ педагогики», 2001г)

По программе – 34 часа (1 час в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

Авар адабият 5 класс

№ п/п	Дарсил тема	Салтгазул кычар	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокъоё х1алт1и	Планалтулаб кыо-моц1	Х1ужажалтул кыо-моц1
1	Байбихъи. Инсанасул г1умру ва адабият	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Инсанасул г1умруялда жаниб ц1алдеялтул к1вар бихъизаби; 2. Школадда адабият малъи х1ажатаб шарт1 бук1ин лъай.	Гъум. 3-4	7.09	
2	Халкъияб к1алзул гъунар. Ганч1ил вас	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Инсанасе бишун т1адег1анаб рух1ияб бечелъи Ват1ан бук1ин бихъизаби; 2. Ват1ан хиралъи маргъаялтул аслияб маг1на бук1ин лъай	Гъум. 5-14	14.09	
3	Лъабго гъунар гъабурав бах1арчи	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Маргъаялтул аслиял бут1аби къокъго ричине ругъун гъари; 2. Ханзабазул, багъадурасул, г1ажаибал ясазул хасият- г1амалалтул анализ гъабулдо, ц1алдохъаби г1илла мурадалтул гъоркъорлъаби ратизе ва гъезие бит1араб къимат къезе ругъун гъари;	Гъум.14-20	21.09	
4	Х1айваназул х1акъалтулъ маргъаби	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Х1айваназул х1акъалтулъ ругел маргъабазе баян къей; 2. Ц1алул бажари борхизаби ва маргъаялтул х1асилалда хадур гъезари; 3. Рит1ухълтиялъ бергъенлъи босизе бук1ин бихъизаби	Гъум. 21-23 Ролазде бикъун, ц1ализе	28.09	
5	Класстун къват1исеб ц1али «гъабигъанасул лъимал»	1	Внекл.чт	Аслиял героязе баян къей		5.10	

6	Къурулъ хут1арав Г1али	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Коч1олъ х1алт1изарулал маргъаялгъе хасиятал рахъарал рихъизари; 2. Чвахун, бит1ун кеч1 ц1алиялгъул бажари борхизаби; 3. Халкъалъ коч1олъ какулел г1адамазул инжитаб г1амал-хасият рагъи	Гъум. 25-28 пасих1го ц1ализе	12.10
7	Бицанк1аби	1	Ц1ияб материал малъи	1. Бицанк1абазул к1вар ва хаслгъи рагъи; 2. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 29-34 Бицанк1аби ургъизе	19.10
8	Кицаби ва абиял	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Кицабазул ва абиязул гъварилгъи, маг1наялгъул бечелгъи бихъизаби, гъездаса пайда босизе малгъи; 2. Кицаби ва абиял-халкъияб г1акълуялгъул хазина бук1ин лъай; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 35-40 10-15 кици рек1ехъе лъазабизе	26.10
9	Ц1адаса Х1амзат. Гъалбац1ги г1анк1ги	1	Ц1ияб материал малъи	1. Ц1адаса Х1амзатил х1акългъулъ баян къей; 2. Зулмучиясул ахир хвалдалгъун лъугъунелгъи-маргъаялгъул аслияб пикру бук1ин лъай; 3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 46-54 Пасих1го ц1ализе	46.11
10	Г1. Хачалов Шахламаз	1	Ц1ияб материал малъи	1. Хачаловасул х1акългъулъ къокъаб баян къей; 2. Халкъияб маргъаялгъулъ рит1ухългъи бергъин, т1екългъи-къей г1умруялгъул закон бук1ин лъазе; 3. Бецай ессарухъаналгъул ц1одорлгъи, пахруяв ханасул лъавукългъи ва пахрулгъи бихъизаби; 4. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 57-64	23.11

11	Г1абасил Мух1амад ч1ибирикъ	1	Комб. урок	1. Г1. Мух1амадил х1акъалъулъ къокъаб баян къей; 2. Бах1арчи хъабчилъ ватула» абураб кици маргъаялъулъ аслияб маг1на бук1ин бич1ч1изаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 64-76	30.11	
12	Класстун къват1исеб ц1али Г1абасил Мух1амад «Гъалбац1ил хвел»	1	Класстун къват1исеб ц1али			7.12	
13	19 г1асруялда авар - адабият И. Г1алих1ажияв Бечедал чаг1азде	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Г1алих1ажиясул х1акъалъулъ къокъаб баян къей; 2. Жидерго зах1матадалдалъун бет1ербахъи гъабулев инсанасул сахаватлъи ва рек1ел бечелъи бихъизаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 82-84	14.12	
14	Элдарилав. Хъура-хъара Эпитеталъул х1акъалъулъ баян Лит.теория	1	Ц1ияб материал малъи	1. Элдариласул х1акъалъулъ къокъаб баян къей; 2. Инсанасул г1умруялъулъ рит1ухълъи гъеч1олъи шаг1ирас какун бутеб куц бихъизаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 87-90	21.12	
15	Калам цебет1езаби Художествияб текст раг1ун, дурун, пасих1го ц1али	1	Хал гъабиялъул.	Ц1алул бажари камил гъаби		28.12	

16	Кочюралдаса Саг1ид. Милъиршо Ах1е кеч1 ле г1ащикъ	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Шаг1ирасул г1умруялгъул ва гъесул заманалгъул къокъаб баян къей; 2. Милъиршо-ихдал бач1унеб, хасалихъе нахъе унеб эркенаб х1анч1ида шаг1ирасул бахиллъялгъе г1илла лъай; 3. Живги эркенлъялде цадахъ вачеян милъиршоялда гъариялгъе г1илла бихъизабизе лъай; 4. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби 1. Жиндир т1олабго шиг1руяб гъунар г1адагал г1адамазул рак1ал г1ат1ид гъаризе ва гъезул пашманлъи т1аса босиялде коч1охъаби ах1и; 2. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 92-95	11.01	
17	Абут1алиб Гъапуров. Дир г1умру	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Авторасул х1акъалгъулъ баян къей; 2. Революциялда цебе мискинзабазул къог1аб, язихъаб ва зах1матаб г1умруялда дандеккун, жакъасеб г1умру талих1аб бук1ин ц1алдохъабазда бич1ч1изаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 96-108	18.01	
18	Класгун къват1исеб ц1али Х1ажки Гъазимирзаев «Дир Дагъистан»	1	Класгун къват1иб ц1али			25.01	
19	Г1азиз Иминагъаев. Х1алт1ухъанасул г1умру Адаб,теория Метафора Дандекквей	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Цебе х1алт1ухъабазул бук1араб язихъаб х1алалгъул ва къог1аб къисматалгъул сурат цебет1ч1езаби; 2. Кибго мискинзабазул биги г1ет1ги бечедазги т1адчаг1азги ц1улеб бук1ин бихъизаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби; 4. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 110-112	1.02	

20	20 г1асруялда авар адабият Ц1. Х1амзат.Гьудуллги лъилгун кквелел?	1	Ц1ияб дарс малги	1. Т1ехъ рух1ияб бечелги бук1ин ва гьелгун гьудуллги кквелгун пайда к1удияб бук1ин ц1алдохъабазда бич1ч1изаби; 2. Гьудуллги лъилгун, зах1маталдехун бугеб бербалаги бихъизаби; 3. Коч1ол насих1атаб хасият бихъизаби	Гьум. 113-116	8.02
21	М. Шамхалов. Зурмихъабазул нохъода	1	Ц1ияб дарс малги	1. Литературияв героясул х1акъалгун баян г1ат1ид гъаби (каламалдалгун ва ишадалгун героясул г1амал-хасият рагги) 2. Ц1алул бажари борхизаби	Гьум. 116-133	15.02
22	Мух1амад Сулиманов. Х1инкъараб сапар	1	Ц1ияб дарс малги	1. Диалогалгун х1акъалгун баян къей; 2. Лъималазул гьудуллги к1удияб къуват бук1ин бихъизаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 134-157	22.02
23	Р.Х1амзатовасул поэзиялде сапар Р. Х1амзатов Вера Васильевна	1	Ц1ияб материал малги	1. Дагъистаналгун халкъияв поэт Р. Х1амзатовасул поэзиялде ц1алдохъабазул рокъи жеги ц1ик1инаби; 2. Ваццлги-гьудуллги нилгъер къуват бук1ин баян гъаби; 3. Лъималазул г1акълу цебет1езаби 1. Халкъалда гьоркъоб гьудуллги шулалги ва цебет1ей коч1ол аслияб пикру бук1ин бич1ч1изаби; 2. Россиялгъ бакараб чирахългун г1урус учительница йик1ин бихъизаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 159-166	29.02
24	Класстун къват1исеб ц1али Р.Х1амзатов «Хиросима»	1	Класстун къват1иб ц1али			7.03

25	Маша	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Г1урусазда ва дагъистаниязда гъоркъоб гъудуллги-ваццлги рагъул окопазухъ шулалъараб куц бихъизаби. Халкъалъул гъединаб гъудуллги бищунго гучаб къуват бук1ин баян гъаби; 2. Пасих1го ц1алиялъул бажари камил гъаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 166-168	14.03	
26	Г1. Хачалов. Т1аса лъугъа, гъалмагъ майор	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Литературияб тексталъул къуч1алда Ват1ан хиралъиялъул асар лъималазулъ ц1ик1к1инаби; 2. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 169-178	21.03	
27	Фазу Г1алиева. Рии т1ад бан буго дир т1алъиялда	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Фазу Г1алиевалъул х1акъалъулъ къокъаб баян къей; 2. Гъюраб ва г1ураб ракъалде Фазул бугеб рокъи бихъизаби; 3. Г1азизаб т1алъиялъул т1абиг1аталъ шаг1иралъе гъабураб асар бихъизаби; 4. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби; 5. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 180-183	4.04	
28	Ц1ад	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Ц1ад балеб мехалъ муг1рузул т1абиг1ат хисулеб куц бихъизабизе шаг1иралъул бугеб гъунар бихъизаби; 2. Лъималазе гъелъ гъабураб асар лъай; 3. Ц1ад т1абиг1аталъе ва г1адамазе рах1матлгун бук1иналдаса шаг1иралъул рохел бихъизаби	Гъум. 183-185	11.04	
29	Мух1амад Г1абдулх1алимов. Инсул мина	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Жидецаго хабарияб асарги ц1алун, гъелъул щивав героясул г1амал-хасият борцине ругъун гъари; 2. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 186-199	18.04	

30	Калам цебет1езаби Сочинение	1	Хал гъабиялгъул			25.04	
31	Дагъистаналгъул халкъазул адабияталдаса А.Жафаров Сих1ираб ци	1	Ц1ияб дарс малги	1. Галхул жанаварал-г1агараб т1абиг1аталгъул берцинлги бук1ин лъай; 2. Ц1алдохъабул к1алзул калам цебет1езаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 202-208	2.05	
32	Калам цебет1езаби Изложение	1				16.05	
33	Кадрия. Дир лъимерлъиялда хиял бук1ана	1	Ц1ияб тема малги	1. Шаг1иралгъул г1умруялгъул х1акъалул баян къей; 2. Г1агараб халкъалгъе хъулухъ гъаби, гъелда цебе щивав чияс жиндирго налги т1убай-коч1ол аслияб пикру бук1ин бихъизаби; 3. Ц1алдохъабул к1алзул калам цебет1езаби; 4. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 208-209	23.05	
34	Калам цебет1езаби	1	Калам цебет1езаби	Пасих1го ц1алиялдалгъун ва рек1ехъе куч1дул рициналдалгъун калам цебет1езаби		30.05	
35	М.Г1абдулх1алимов «Нилъералго рицине бегъуларо»	1	Ц1ияб тема малги		Гъум. 218-220		

Лъаялълул ва бажариялълул рахъалъан V классалълул цIалдохъабазда цере лъолел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

-лъазарурал асаразул ва гъезул авторазул цIарал;

-лъазарурал асаразул багдадуралги ва гъел гъоркъор гIахъалълулел лъугъа-бахъиназул рахасги;

-адабияб теориялдаса баянал: художествияб асаралълул багдадур, багдадурасул монолог, диалог; дандекквей, олицетворение, эпитет;

-адабиял маргъабаздаса халкъиял маргъабазул батIалъи;

-программаялда рекIехъе лъазаризе рихъизарурал текстал.

ЦIалдохъабазухъа бажаризе ккола:

-лъазарурал асаразда гъорлъа хасал лъугъа-бахъинал рагIа рахъизе;

-лъазарулел асаразда жанир кколел лъугъа-бахъиназда гъоркъоб заманияб ва гIилла-мурадияб бухъен чIезабизе;

-мугIалимасул тIадкъаялда рекъон, лъазабулеб асаралълул багдадурасул гIамал-хасият бищине.

-минуталда жанияб 90-100 рагIи кколел хехлъиялда лъазарурал текстал рагIун, ритIун ва чвахун цIализе;

-рекIехъе лъазарурал асарал пасихIго цIализе;

-захIматалълул темаялда сочинение хъвазе (жиндирго хIалтIул хIалбихъиялълул кьучIалда);

-асаралълул багдадурасул хасият рагъизе (бицунги хъванги);

-асаралълул багдадураздехун ва лъугъа-бахъиназдехун лъугъараб бербалагъиги загъир гъабун, жинцаго цIаларал художествиял асаразе къимат къезе (бицун).

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:
З.Д. Халакова /Халакова З.Д./
Протокол № 1
«28» 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:
М.А. Кабаева /Кабаева М.А./
«   » _____ 2023г.

Утверждаю.

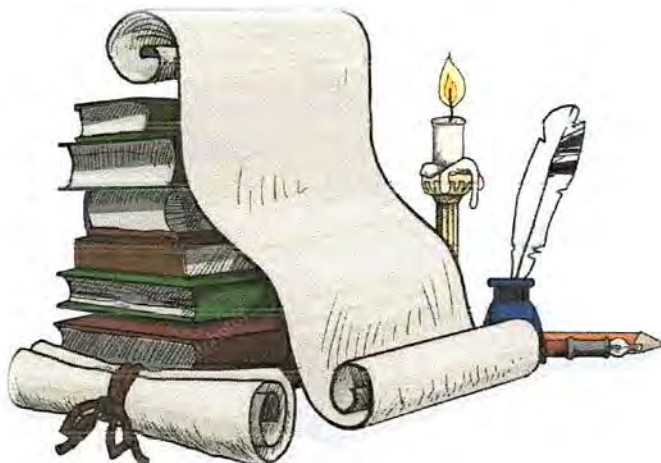
Директор ГКОУ «Хасавюртовская
школа-интернат №9»:

А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ № _____
«   » _____ 2023г.

Рабочая программа по родной литературе для 6 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родной литературы для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2000г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар адабият» 6 класс (авторы: Б.Г. Испагиева, М.Х. Хайбулаева, Н.М. Хайбулаев, ООО «Издательство НИИ педагогики», 2006г)

По программе – 34 часа (1 час в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

Авар адабият 6 класс

№	Дарсил тема	Салтгазул кыдар	Дарсил мурат	Рокъоме халатин	Планалыу лаб къом-моц	Халужжав лагълаб къом-моц
1	Авар адабият ва г'умру	1	1. Лит.асаразул тайпабазул бици; 2. Фальклоралт'е г'аммаб баян к'езе; 3. Авар адабияталде рокъи бижизаби.	Г'ум 3-6	6.09	
2	Къайицадахал.	1	1. Халкъияб к'алзул г'унаралыу асаразе баян к'езе; 2. Маргъабазул тайпабазул бици; 3. Рит'ухъл'и цебе г'аби-маргъаялгула аслияб мурад бук'ин бич'ч'изаби	Г'ум 7-9. Бицине	13.09	
3	Ралъдал чу. Маргъаялгул анализ	1	1. Маргъа ц'али; 2. «Къварилт'и бихъч'ого, г'ат'илт'и цоларо» - абураб кициалыул маг'ина бици; 3. Маргъаялгул анализ г'аби; 4. Г'унар ц'ик'ларасул ц'ар к'одо г'аби 5. Ц'алул бажари борхизаби	Г'ум 9-20. Сураг бахъизе	20.09	
4	Муг'рузул Г'али	1	1. Ц'алул бажари борхизаби 2) К'алзул г'унаралыу асаразде рокъи ц'ик'инаби	Г'ум 21-25	27.09	
5	Муг'рузул Г'али. Анализ	1	1. Кинаб к'ымат мац'ихъанг'иял'е халкъаль к'ол'еб бугеб бихъизабизе; 2. Ц'алул бажари борхизаби	Г'ум 21-27. Кесек рек'ехъе лъазабизе	4.10	
6	Халкъияб к'алзул г'унаралыу асаралыу х'акъалыуль баян. Г'1. Хачалов «Г'акъылаб къадако»	1	1. Халкъиял к'алзул г'унаралыу асаразул бици; 2. Маргъабазул тайпаби такрар г'ари 3. Маргъабазде рокъи ц'ик'инаби	Г'ум 27-30	11.10	
7	Заирбег Г'алиханов. Бецаб сапар Халкъиял маргъабаздаги ва литературияздаги г'оркъоб баг'ал'и	1	1.Хъвадарухъанасул г'умруялгул х'акъалыуль к'окъаб баян к'езе; 2. Сих'ру ва макру рик'лад г'абизе к'ол'ебл'и бич'ч'изабизе 3. Маргъабазда г'оркъоб бугеб бит'ал'и бихъизаби; 4. Ц'алул бажари борхизаби	Г'ум 35-49 Г'ум 49-51	18.10	
8	Г'1. Шахтаманов. Халкъалыул щин	1	1. Шаг'ларасул г'умруялгул х'акъалыуль к'окъаб баян к'езе; 2. Бах'арчилт'и ц'алдохъабазуль бижизаби	Г'ум 54-59	25.10	

9	Халкьалгъул щчин. Анализ	1	1. «До чияс бо г'лундула, цо чияс бо биххула», - абураб кициялгъул маг'на бич'и'изаби; 2. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум 54-63	8.11	
10	И. Г'алих'ажияв. «Рицинин цо хабарал». Кицабиял алфазал	1	1. Хъвадарухъанасул г'лумруялгъул х'лакьалгъулгъ кьокъаб баян кьезе; 2. Ц'алдохъабазул зах'иматалдехун бугеб рокъи ц'ик'инаби; 3. Бац'и'адаб, г'ет'и' г'лун швараб маг'ишаталда бугеб баракатагъул бицине 4. Коч'ол анализ гъабизе. 5. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум 65-68. 5 рек'ехъе лъазабизе	15.11	
11	Хъ.Мах'лмуд. Рек'елгъ иях'лбугев аск'овег'ан ц'ай	1	1. Хъвадарухъанасул г'лумруялгъул х'лакьалгъулгъ кьокъаб баян кьезе; 2. Чияр зах'имат кваналел макруял чаг'лазул къасдал къваг'ир ч'ивазарун ругеб куд; 3. Ц'ияб г'лумру г'ладе щолеб бук'ин бихъизабизе шаг'ирасул бугеб рак'л'чей бихъизабизе.	Гъум 70-73. Рек'ехъе лъазабизе	22.11	
12	Батирай. Бах'арчиясул куч'лдул	1	1. Г'лумруялгъул х'лакьалгъулгъ баянал кьезе; 2. Батирайил заманаялгъ Ват'ан ц'униялгъул бук'лараб ц'ларги к'ларги лъазе;Багъадурасул кинаб г'ламал-хасият бук'ине кколеб бихъизабизе. 3. Батирайил коч'лоаб каламалгъул гъварилгъи, г'ладатгъи, кьокъалгъи. 4. Метафораялгъе аслияб бич'и'и кьезе;	Гъум 74-77. Рек'ехъе лъазабизе	29.11	
13	Ахтиса Х'ажия. «Мискинчияс Г'лакълу кьунни», «Цокагъат бит'е» Къуркълиса Щазал г'лумру ва къисмат		1. Пасих'го, пикру гъабун, асарал ц'ализе. 2. Асаразда хурхун суалал кьезе. 3. Асаразда хурхун, суалазе жавабал кьезе. 4. Авторасул кинаб бербалагъи асаразул герояздехун бугебали ургъизе. 5. Щиб мурадалда хъвараб асарали пикру гъабизе. 1. Щазал г'лумруялгъул х'лакьалгъулгъ баян; 2. Г'адамазе наг'лана, кьезе бегъулареблгъи бицине ва лъазе; 3. Бечедав вук'иналгъ жиндие щоларев васас ячинилианги гуккун, рехун тарай ясалгъул кьог'лаб къисмат бихъизаби; 4. Рокъи г'лазаб, рух'ияб бечелгъи рагъизе коч'охъаналгъул бугеб гъунар	Гъум 84-86	6.12	
14	ЙирчиГъазахъ. «Сибиралдаса кагъат» «Икьбал»	1	1. Хъвадарухъанасул г'лумруялгъул х'лакьалгъулгъ баянал; 2. Зулму гъаби, хъач'лгъи лъик'лаб г'ламал-хасият гъеч'леблгъи лъазе; 3.Ват'анги тезабун, Сибиралде рит'ларал дагъистаниязул кьог'лаб г'лумруялгъул сурат цебеч'лезабун бугеб куц бихъизабизе 4. Туснахъ кьот'ларазул рижараб ракъалухъ урхъи бихъизабизе 5. Бечелгиялде балагъун, чиясул кьадру борцунеб социалияб г'лунциялде авторас г'лунг'изабугеб г'лайиб бихъизаби	Гъум 78-83	13.12	

15	Калам цебетлезаби.	1	1. К1алзул ва хъавулу калам цебетлезаби; 2. Малъараб материал такрар гъаби.		20.12	
16	20 г1асруялгул авар адабият. Ц1. Х1амзат. Г1умру ва адабияб х1аракат «Шамил». «Чоде бет1ергъанас хъвараб».	1	1. Погасул г1умруялгул х1акъалгул баянал къезе; 2. Ц1алдохъабазул рокъи бихизабизе Х1амзатил хъвадарухъанлъиялде; 3. Коч1охъанасул махсара, чода бадиб1вай, г1айибал гъари, гъел гъариялъе 4. Цалул бажари борхизаби 5. Халкъияв багъадурасде бутътанал лъей, къуч1 гъеч1ел ч1орал, раг1и рехи- мекъаб иш бутин абураб шаг1ирасул пикуру коч1олъ загъирлъи; 6. Шамилл бах1арчияб тарихалъе к1имат къезе;		Гъум 87-92. Гъум 92-94	27.12
17	Пилги ц1унц1раги	1	1. Жиндирго къуваталде мугъч1вайги гъабун, ч1ух1и бихъизабураб пилалгул мисалалдасан шаг1ирас г1адамасулъ рекъеч1еб пахруяб ч1ух1и какулеб куц лъай; 2. Баснялгул насих1ат	Рек1ехъе лъазабизе	10.01	
18	Маймалакги ц1улал устарги Басня	1	1. Жиндир гулеб иш т1аде босарав чи сурулеб куц бихъизаби; 2. Г1амал к1одолъи, рак1ч1ей, хъулухъ гулеб иш бот1роде боси квешаб жо бук1ин лъазе 3. Баснялгул х1акъалгул баян къезе; 4. Бит1ун, бич1ч1ун, пасих1го ц1али; 5. К1алзул калам цебетлезаби	Гъум 94-97 Нижер кету. Нижер г1ака. Сочинение лъугъинабизе	17.01	
19	Зайд Х1ажиев. Х1анч1ик1к1ал ц1али	1	1. Г1умруялгул х1акъалгул баянал къезе; 2. Гогъдари, г1амал к1одолъи-сури бук1ин бихъизаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум 100-106	24.01	
20	Х1анч1ик1к1ал. Анализ	1	1. Баснялгул анализ гъаби; 2. Ц1одораб х1инч1 х1анч1алъе ин ва цадахъ х1алт1иялдаса швараб рохел, гагул макрулъи; 3. Х1анч1азул эркенаб зах1матти гагул пахрулъиги бихъизабизе шаг1ирас х1алт1изарурал сипатиял раг1аби ратизе лъай	Гъум 103-110	31.01	
21	Цакъуги циги	1	1. Рек1ель чаран бук1ин чилъиялгул аслияб шарт1 кколеблъи Цакъулги Цилги мисаладалъун шаг1ирас загъир гъабун бугеб куц; 2. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум 110-113	4.02	
22	Р. Динмух1амаев. Хиянатчи	1	1. Хъвадарухъанасул г1умруялгул х1акъалгул къокъаб баян; 2. Ват1аналде къо ккараб мехалъ, нахъекъан ч1арав чиясул рогъояб г1умру ва гъелгул кколеб инжитаб ахир бихъизаби;	Гъум 114-128	14.02	
23	Хиянатчи. Хабариял асаразул гайпаби	1	1. Ват1аналъе хилиллъарав чияс жиндирго г1агарлъи, йокъарай яс учузго ричулеб куц бихъизаби; 2. Ц1алул бажари борхизаби 3. Хабариял асаразе баян къезе;	Гъум 128-139	21.02	

24	Р. Х1амзатовасул Творческиаб нух	1	1. Хъварухъанасул г1умруялгъул х1акъалгъулъ баян къезе; 2. Р. Х1амзатов -ч1ух1и	Гъум 140-143	28.02	
25	Россиялгъул солдатал. Анализ	1	1. Халкъазда гюркъоб гъудуллгъи, г1адамазе Ват1аналгъул хиралгъи, рагъухъабазул бах1арчилгъи, рух1ияб бечелгъи бихъизабун бугеб гъунаралгъул бицине; 2. Ц1алул бажари борхизаби 4. Рагъул кинаб сипат-сурат къун бугебали бицине; 5. Вацлгъи шулалгъизабизе кколеблгъи бихъизабизе; 6. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум 143-150 Сурат бахъизе	6.03	
26	Р. Х1амзатов. Къункъраби	1	1. Ват1аналгъул намус ях1 ц1унун рагъарал, х1алт1арал бах1арзазе сайгъат гъабураб кеч1 бук1ин лъай; 2. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум 151 Рек1ехъе лъазабизе	13.03	
27	Ф. Г1алиева. « Дир рахъдал мац1 » Сочинение	1	1. Поэталгъул г1умруялгъул баянал къезе; 2. Мац1 гъеч1они, гъеч1о миллат. Миллат т1аг1арал къавмал – рух1ияб ишц къараб къулг1а бук1ин бич1ч1изаби 3. Рух1ияб хазина – рахъдал мац1 ц1унеян Фазуца балеб ах1и 4. Авар мац1алде бугеб рокъи ц1ик1инаби; 5. Мац1 гъеч1они – гъеч1о миллат; 6. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	Гъум 153-157 Сочинение лъугъина-бизе	20.03	
28	Х1. Х1ажиев. Г1алибегил къулг1а. Тексталда т1ад х1алт1и	1	1. Г1умруялгъул х1акъалгъулъ къокъабго баян къезе; 2. Г1алибегилги гъесул ч1ужу Айизалги г1аданлгъи, рек1ел сахаватлгъи, адаб х1урматгун инсан к1одо гъавизе бугеб гъунар бихъизабун бугеб куцалгъул бицине; 3. Сверхухъ бугеб т1абиг1аталдехун херав маг1аруласул бугеб рокъи ва т1алаб 4. К1алзул калам цебет1езаби; 5. Г1аданлгъи, адаб-х1урмат гъаби – нильер аслияб налгъи бук1ин бич1ч1изаби	Гъум 158-166. Сурат бахъизе	3.04	
29	М. Г1абдух1алимов Госпиталалгъул вас 1-4 бут1а	1	1. Поэтасул г1умруялгъул х1акъалгъулъ къокъаб баян къезе; 2. Бах1арчилгъи, къвак1и бишун лъик1ал г1амалал рух1ин лъазе; 3. Х1амзатилги Сахратилги гъудуллгъи ккей; 4. Лъукъарал солдатаз Х1амзатил эбелалгъул х1урмат гъабулелб куц бихъизабизе лъай 5. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум 168-188.	10.04	
30	Госпиталалгъул вас. Анализ	1	1. Анализ гъаби; 2. Асаралгъул г1уц1иялгъул бици; 3. Ц1алдохъабазулъ бах1арчилгъи бижизабизе	Гъум 168-188.	14.04	

31	Багъагар. Дихъ ралагъун чIа, мугIрул. Анализ. Пейзаж	1	1. Хъвадарухъанасул гIумруягъул хIакъалъул банал; 2. МугIрузде, тIабигIаталде, сверухъгъиялде рокъи жеги цIикIинаби. 3. Пейзажалъе аслияб бичIчи къезе; 4. Багъатариха тIабигIаталъе кинаб къимат кIун бугебали бихъизабизе; 5. ГIисиназдаги чIахIияздаги гъоркъоб гъудулгъи бихъизаби 6. ХIайваназдехун рокъи цIикIинаби; 7. ЦIалул бажари борхизаби	Гъум 190-210	24.04	
32	Эффенди Капиев. Разведчикал. Сабаб. МагIарухъ чвахунцIад. Очеркалъул хIакъалъул баян	1	1. ШагIирасул гIумруягъул хIакъалъул баян къей; 2. Тушманасдаса рецIел босизе бугеб гIишкъу бихъизаби; 3. ВагIаналде жеги рокъи цIикIинаби; 4. Бергъенгъиялгулици – халкъазул гъункараб цолги, ВагIаналде рокъи букIин бихъизаби 5. Рагъда хвалдаса цIунулеб сабаб – цIодорлги, бахIарчилги, хIинкъи лъангутIи букIин лъай. 6. ЧвахунцIад бан хадуб тIабигIаталъул хиса-басиязул бицине лъай; 7. ТIабигIат-нильер аслияб бечелги букIин бичIчиизаби; 8. ЦIалул бажари борхизаби. Очеркалъе баян къезе;	Гъум 212-222. Гъум 222-226 Кесек рекIехъе лъазабизе	15.05	
33	МухIамад-Султан ЯхIяев. Питна. ГIурул ханал	1	1. ШагIирасул хIакъалъул къокъал баянал къезе; 2. Лъималазул гъудулгъи-вацIги бихъизабизе, гъезда гъоркъоб питна бекъулев янгъиз вихъизави. Гъудулзаби рагъизе тIами ва гъелъул хIасил бичIизаби ; 3. Гъалмагъзаби гуккун, цIар босизе къваригIарав цIалдохъанасул квешаб гIамал бихъизаби. ХIарам киди-къадги тIатинчIого хутIунгутIи бихъизаби; 4. Лъималазда гъоркъоб хIалихъалги бегъунгутIи бихъизаби; 5. ЦIалул бажари борхизаби	Гъум 227-237. Гъум 227-247	22.05	
34	Хашагиса Бецав Къурбан. Мискинав Шахул яс ХIасил гъабиялъул дарс	1	1. ХIалихъалги къвагIиб чIазаби; 2. ЦIалул бажари борхизаби 1. КIалзул калам цебетIезаби	Гъум 248-250	23.05	

Лъаялъул ва бажариялъул рахъаль VI классалъул ц1алдохъабазда цере лъолел аслиял т1алабал

Ц1алдохъабазда лъазе ккола:

- лъазарурал асаразул ва гъезул авторазул ц1арал;
- лъазарурал адабиял терминал, багъадурасул ва т1абиг1аталъул сурат, гипербола.
- программаялда рек1ехъе лъазаризе рихъизарурал текстал.

Ц1алдохъабазухъа бажаризе ккола;

- Минуталда жаниб 100-110 раг1и кколеб хехлъиялда лъазарурал текстал рит1ун, раг1ун ва чвахун ц1ализе;
- асаралдаса хасал лъугъа-бахъиналрат1а рахъизе;
- лъазабулеб асаралда жанир колел лъугъа-бахъиназда гъоркъоб заманияб ва г1илла-мурадияб бухъен ч1езабизе;
- лъазабулеб асаралъул тексталда жанир сипатиял раг1аби ратизе;
- лъазабулеб асаралъул багъадуразул ишазде балагъун, гъезул г1амал-хасияталъул бицине;
- художествиял, рич1ч1изе бигъаял г1елмиял текстал рит1ун, чвахун, раг1ун ц1ализе;
- художествиял асарал пасих1го ц1ализе;
- гъит1инаб асар, яги к1удиялъул кесек изложение х1исабалда бицинеги хъвазеги;
- зах1маталъул темаялда сочинениял хъвазе;
- хабарияб асаралъул, яги гъелъул цо бут1аялъул план г1уц1изе;

Асаралъул багъадураздехун ва лъугъа-бахъиназдехунл ъугъараб бербалагьиги загьир гъабун, жинцаго ц1алаларал асаразе къимат къезе.

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«28» 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

« »   2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»:

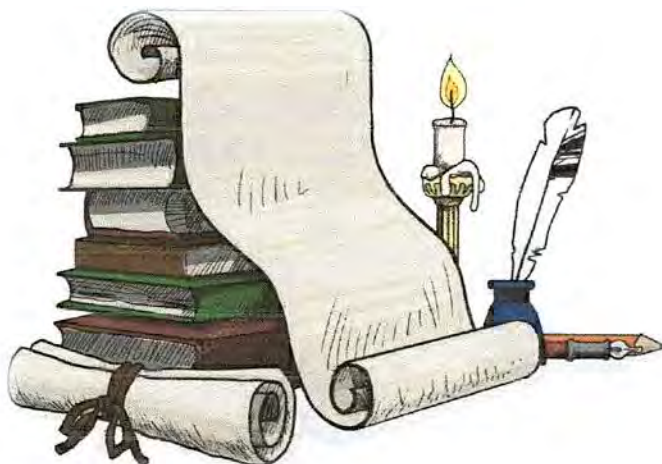
А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ №

2023г.

Рабочая программа по родной литературе для 7 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родной литературы для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2000г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар адабият» 7 класс (авторы: М.Р. Усахов, М.К. Гиматов, ООО «Издательство НИИ педагогики», 2005г)

По программе – 34 часа (1 час в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

Лъаялъул ва бажариялъул рахъалъ VII классазул цIалдохъабазда цере лъолел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

- лъазарурал асаразул ва гъезул авторазул цIарал, цIаразул магIна;
- лъазарурал хабариял асаразул багъадуралги гъез гIахъаллъи гъабулел ишазул тIелги;
- лъазабураб асаралъул гIуцIиялъул хасал рахъал;
- адабиял терминал: махсара, сатира, метафора, адабияталъул тайпаби;**
- рекIехъе лъазаризе программаялда рихъизарурал текстал.

I

ЦIалдохъабазухъа бажаризе ккола:

- хъвадарухъанас гIуцIарал сипатиял лъугъа-бахъинал пикрудалъ гвангъун церечIезари;
- багъадурасул гIамал-хасият рагъизе хIажатал лъугъа-бахъинал лъазабулеб асаралдаса тIасарищизе;
- пикруябгун художественияб рахъ рагъизе сипатиял рагIабазул бугеб кIвар батизе;
- мугIалимас къураб логикияб суалалда рекъон, асаралъул багъадурасул гIамал-хасият рагъизе;
- лъазабулеб бугеб асаралъул кIиги багъадурги дандеккун, гъездехун авторасул бугеб бербалагъи загъир гъабизе.

II

- минуталда жаниб 110-120 рагIи кколеб хехлъиялда ричIчIизе бигъаял,
- гIелмиял ва художествениял текстал ритIун, дурун, рагIун, цIализе;
- художествиял асарал пасихIго цIализе;
- хабарияб асар изложение хIисабалда бицинеги хъвазеги;
- хабарияб асаралъул, яги гъелъул цо бутIаялъул план бахъизе;
- цIалдохъанасул жиндирго кIалъаялъе план гIуцIизе;
- багъадураздехун, гъезул ишаздехун бухъараб ва цогидал искусствоялъул асаразе къимат къезе (бицунги хъванги).

Авар адабият 7 класс

№ п/п	Дарсазул темаби	Саг'тазул къадар	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокъобе х'алат'и	Программая лъулаб къо-моц'и	Х'ужжаялъу лаб къо-моц'и
1	Инсан ва гъесул къисмат – художествияб литератураялъул аслияб тема	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Литератураялъе аслияб баян къезе; 2. Адабияталдехун рокъи ц'ик'ик'инаби	Гъум. 3-5	6.09	
2	Х'ожоги Гуржиявги	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Къиса ц'али; 2. «Бидухъ би» - абурал раг'лабазул маг'на бич'ч'изаби; 3. Вац'лъи шулалъизаби; 4. Ц'алул бажари камил гъаби; 5. К'алзул калам цебет'езаби	Гъум. 8-12	13.09	
3	Бокъуларо, эбел, рии бач'ине	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Вах'шияб г'ладат х'исабалда чабхъен какун бук'ин бихъизаби; 2. Ц'алул бажари борхизаби; 3. К'алзул калам цебет'езаби	Гъум. 20-24	20.09	
4	Ц'адаса Х'амзат. Дибирги г'ланхвараги	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Хъвадарухъанасул г'лмруялъул х'акъалъулъ баян къезе; 2. Диниял къануналги дибирасул ишалги дандеккунгут'инялъул къуч'алда хъвараб сатирияб асар бук'ин лъай; 3. Ц'алул бажари камил гъаби; 4. К'алзул калам цебет'езаби	Гъум. 34-38	27.09	
5	Ашбазалде гъабураб	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Чвахун, бит'ун ц'алиялъул бажари борхизаби; 2. Г'адамал гуккун, боц'и данде гъабизе лъугъарал даранчаг'лазда велъулаго, Х'амзатица къабулеб сатирияб ц'ал бихъизаби; 3. Калам цебет'езаби	Гъум. 40-45	4.10	
6	М. Хуршилов. Надир-шагъ щуцахъ вихизави	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Г'лмруялъул х'акъалъулъ къокъаб баян къезе; 2. Асаралъул цебераг'и ц'али ва гъелъул тарихияб баян къей; 3. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум. 53-58	11.10	
7	Г'андалал. Байбихъи. Шагъасул чапар. Г'андалаз х'лукму гъабулеб буго	1	Комби нир	1. Къисаялъул х'акъикътияб аслу рагъи. Гъеб хъваялъул мурад ва заман бихъизаби; 2. Ват'ан хиралъи ва ц'унизе ккей- асаралъул аслияб тема бук'ин лъай; 3. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум. 58-66	18.10	
8	Шагъасул буюрухъ. Тушман минатахъ щуцазави	1	Комби нир	1. Ват'ан хиралъиялъул асар ва гъеб ц'унизе рух'и кун рагъарал умумузул ирс ц'унизе ккей-аслияб тема бук'ин бич'ч'изаби; 2. Маг'арулазул бук'араб къвак'и бихъизаби. Херав Х'асанил, Чупаласул ва цогидалги багъадуразул сипатал рагъи 3. Надир-шагъ инжитго къеялъе г'илла лъазе; 4. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум. 66-77	25.10	

9	М. Сулиманов. Васигат.	1	Цііяб дарс малъи	1. Глумруялъул хлакълъулъ баян кьезе; 2. Къисаялъул цеберагъи цлали; 3. Цлалул бажари борхизаби	Гъум. 82-93	8.11	
10	Класстун къватлесеб цлали. Р. Хламзатов. Цо магларул къиса	1	Класст ун къватл есеб цлали	1. Имам Шамилилги наиб Хунзахъа Хлажимурадилги хлакълъулъ баян лъай; 2. Гъезда дандеккун мацлхъанасул гъитлнлти, нахъегланлти, инжитлти бихъизаби; 3. Класстун къватлесеб цлалиялде рокъи цликклинаби		15.11	
11	Э. Капиев. Жиндирго хлакълъулъ Сулейманил хабар	1	Цііяб дарс малъи	1. Глумруялъул хлакълъулъ гара – члвари гъаби; 2. Адабияталдехун рокъи бижизаби; 3. Цлалул бажари борхижаби	Гъум. 95- 106	22.11	
12	Художествияб асаралъул композиция	1	Комби нир	1. Хабаралъул анализ гъаби; 2. Композициялъе, экспозициялъе, завязкалъе, кульминациялъе баян кьезе; 3. Клалзул калам цебетлезаби	Гъум. 107- 109	29.11	
13	Калам цебетлезаби. Сочинение. Нижер мадугъалзаби	1	Калам цебетл езаби	1. Клалзул калам цебетлезаби; 2. Мадугъалзаби-нилъер «вац-яц» руклин лъай. Риккклад вугев вацасдаса асклов вугев мадугъал лъикк-абураб абиялъул маглна рагъи	Сочинение лъугъинаб изе	6.12	
14	А. Мухламаев. Магларулай	1	Цііяб дарс малъи	1. Глумруялъул хлакълъулъ къокъаб баян кьезе; 2. Нексиябги советиябги члаголъиялъе битлараб къимат къезе ругъун гъари; 3. Цлалул бажари борхизаби	Гъум. 110- 118	13.12	
15	Ахлмат тлад вуссараб сордо	1	Цііяб дарс малъи	1. Лъалареб хлалалъ ругъназ хисарав Ахлмат рагъдаса вачлун эбел-инсухъе рещтин; 2. Анализ гъаби; 3. Цлалул бажари борхизаби	Гъум. 118- 131	20.12	
16	Мухламмад Шамхалов. Тамашаяв гъобол	1	Цііяб дарс малъи	1. Глумруялъул хлакълъулъ баян къезе; 2. Асаралъул аслияб тема- революциялда цересел соназда Махлач Дахадаевасул хларакатчилти бихъизаби; 3. Цлалул бажари борхизаби	Гъум. 133- 138	27.12	
17	Тамашаяв гъобол	1	Комби нир	1. Глолохъанго Махлачил буклараб гъунар ва,макъратлисаль махх гладин, гладамал жиндехунго цлазе гъесул буклараб гъунар бихъизаби; 2. Клалзул калам цебетлезаби; 3. Цлалул бажари борхизаби	Гъум. 139- 151	10.01	

18	Расул Х1амзатовасул г1умру ва хъвадарухъанлъи	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Шаг1ирасул х1акъалъулъ гара- ч1вари; 2. Расулил творчествоялде ц1алдохъабазул рокъи ц1ик1к1инаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Реферат х1адуризе	17.01	
19	Эбелалъ дир кинидахъ	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Эбелалъул х1акъалъулъ кицаби ва абиял рак1алде щвезари; 2. Г1умруялъул ицц-эбелалде г1урхъи гъеч1еб рокъи шаг1ирас коч1олъ загъир гъабураб куц бихъизаби. Эбелалъул рокъиялъ лъимадул чи лъугъинави, гъелъухъ лъимал улбузда цере налъулаллъун хут1и х1еренаб, пасих1аб, сипатияб мац1алъ бицунеб куц бихъизаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 156- 157 п/ц1.	24.01	
20	Маг1арулал	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Маг1арулазул ях1-намусалъул, рух1ияб бечелтъиялъул, г1агараб ват1аналде бугеб рокъи бихъизаби. Жиндирго Ват1аналдаса ва маг1арулаздаса шаг1ирасул ч1ух1и; 2. Ц1алул бажари борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 157- 158 Рек1ехъе лъазабизе	31.01	
21	Дагъистаналъул рохъал	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Хирияб Ват1аналде, жиндирго халкъалде бугеб рокъул к1одолъи бихъизаби; 2. Ц1алдохъабазул Ват1аналде бугеб рокъи жеги ц1ик1к1инаби; 3. Ват1ан бищун к1удияб рух1ияб бечелъи бук1ин бич1ч1изаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 158- 159 п/ц1.	7.02	
22	М. Мух1амадов. Инсул гъалбал	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Хъвадарухъанасул х1акъалъулъ раг1и; 2. Хабар ц1али; 3. Ц1алул бажари борхизаби;	Гъум. 163- 174	14.02	
23	Инсул гъалбал	1	Комби нир.	1. Гъоболасул адаб-х1урмат гъаби- маг1арулазул бищунго лъик1аб г1адатазул цояб бук1ин бихъизаби.Гъалбал хирияв Г1абдулагъил ва гъесул лъадул рух1ияб бечелъи бихъизаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 174- 187	21.02	
24	Фазу Г1алиевалъул г1умру ва хъвадарухъанлъи	1	Комби нир	1. Поэтессаялъул г1умруялъул х1акъалъулъ баян къезе; 2. Гъелъул творчествоялде рокъи ц1ик1к1инаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 192- 193	28.02	
25	Маг1арулазул нус	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Гъит1инаб халкъалъул тарихалъул к1одолъи бихъизаби; 2. Жакъасеб г1ел бах1арчиял умумузул мустах1икъал ирсилал рук1иналдаса шаг1иралъул ч1ух1и бихъизаби;	Гъум. 193- 218	6.03	

				3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби			
26	Калам цебет1езаби. Имам Шамил	1	Комби нир	1. Имам Шамил-Дагъистаналъул ва Чачаназул Имам вук1ин лъай. Шамилил бах1арчилъи ва къвак1и бихъизаби; 2. К1алзул калам цебет1езаби		13.03	
27	Таймасханов Тажудин. Ях1	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Тажудинил х1акъалъулъ къокъаб баян; 2. Авторас заралиял пишаби какун ругеб къаг1ида батизе лъай ц1алдохъабазда; 3. Хъалиян бух1и-черхалъе заралияб пиша бук1ин бич1ч1изаби; 4. Ц1алул бажари борхизаби; 5. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 123- 127	20.03	
28	Къияс Мажидов. Муг1рузул ц1умазе хвел бук1унадай	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Хъвадарухъанасул г1умруялъул х1акъалъулъ къокъаб баян; 2. Хабар ц1али; 3. Муг1руздехун к1удияб рокъи бижизаби	Гъум. 228- 234	3.04	
29	Багъавдин Митаров. Бице гъудулзаби	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Г1умруялъул х1акъалъулъ баян къезе; 2. Советияб Армиялъ бергъенлъи босиялда рак1ч1ей ва ч1ух1и бихъизаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 235- 238	10.04	
30	Рач1а, гъудулзаби!	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Дагъистаналда гъудуллъиги вацлъиги бищун т1адег1анаб рух1ияб бечелъи бук1ин коч1олъ загъир гъабун бугеб куц бихъизаби; 2. Ц1алул бажари борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 243- 244 рек1ехъе лъазабизе	17.04	
31	Калам цебет1езаби. Сочинение. Дир гъудул	1	Калам цебет1 езаби	1. Гъудул-гъалмагъзабазде бугеб рокъи жеги ц1ик1к1инаби; 2. Гъудул-гъалмагълъиялъ г1умру берцин гъабулеб бук1ин бихъизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Сочинение лъугъинаб изе	24.04	
32	М.-Р. Расулов Эбелалъул рах1му	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Хъвадарухъанасул х1акъалъулъ къокъабго баян къей; 2. Васасдехун эбелалъул бугеб к1удияб рокъи ва божилъи сабураб г1орхъода ч1езабизе Насибатил бугеб ц1одораб мащел бихъизаби; 2. Квешлъиялдаса вас ц1унизе эбелалъул божилъиялъул бугеб к1вар бихъизаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	Гъум. 245- 255	15.05	
33	А. Гъафуров. Квешалъе квешлъи	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Шаг1ирасул г1умруялъул х1акъалъулъ бицине; 2. Лъик1лъи гъабуразе лъик1лъи, квешлъи гъабуразе квешлъи батулел г1умруялъул закон рагъизе шаг1ирасул бугеб гъунар бихъизаби; 3. Ц1алул бажари борхизаби	Гъум. 256- 262	22.05	
34	Х1асил гъаби	1	Х1асил гъаби	1. Х1асил гъаби		29.05	

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«28» 09 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

« »   2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская школа-интернат №9»:

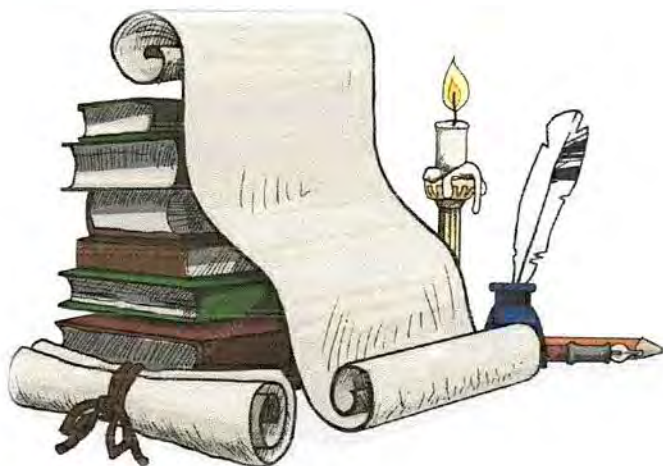
А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ №

« »   2023г.

Рабочая программа по родной литературе для 8 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родной литературы для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2000г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар адабият» 8 класс (авторы: Гаджиев А.О, Абдулатипов А.А, ООО «Издательство НИИ педагогики», 2008г)

По программе – 34 часа (1 час в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

Авар адабият 8 класс

№ п/п	Дарсил тема	Саг'твзул кылар	Дарсил мурат	Рокъобе х'алат'ин	Планалыулаб кы-моц'т	Х'лужкалалыу лаб кы-моц'т
1	Гъорлъе лъугъин. Художественнияб калам.	1	1. Худ. ва г'елмиябги адабияталыул бичине; 2. Авар адабияталде рокъу ц'ик'к'инаби	Гъум. 3-4 (учебн.)	6.09	
2	Халкъияб к'алзул гъунар. Хиянатчи	1	1. Халкъияб к'алзул гъунаралыул асаразе авалияб баян къезе; 2. Хияналы г'адамасда рекъеч'еб г'амал-хасият бук'ин бич'ч'изаби 1. Мац'ихъанлы ва бутъган лъей г'адамал балагъазде рачунезул цояб кола ва гъеб къысаалыуль бихъизаби; 2. Ц'алул бажари борхизаби; 3. Ц'алдохъабазул к'алзул калам цебет'езаби	Гъум 3-9 Гъум 9-10 (учебн.)	13.09	
3	Хочбар	1	1. Кеч'т' ц'али; 2. Кеч'т', ролазде бикъун, ц'али; 3. Ц'алул бажари борхизаби 1. Хочбарил ях'т'-намусалыул, бах'ларчильиялыул к'одолтыялыул бичи; 2. Ц'алул бажари борхизаби; 3. Ц'алдохъабазул к'алзул калам цебет'езаби	Гъум 9-16 п/ц'. Кесек рек'ехъе лъазабизе	20.09	
4	Калам цебет'езаби. Хочбарил образ. Сочинение	1	1. Хочбарил бах'ларчильи, ях'т'-намусалыул к'одолты, рух'ияб бечелгы бихъизаби; 2. Ц'алдохъабазул к'алзул калам цебет'езаби		27.09	
5	XIX г'асруялыул адабият. Лекция	1	1. XIX г'асруялыул адабияталы г'аммаб баян къезе; 2. Адабияталде рокъу ц'ик'к'инаби 3. Хъвадарухъанасул г'умруялыул х'лакьалыуль къокъаб баян къезе; 4. Имам Гъазимух'амад шив кколев ва чанабилев имам гъев кколевали баян къей; 5. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум. 20-21 (учебн.) Гъум 17-20	4.10	
6	Имам Гъазимух'амад ч'ивалде	1	1. Имам Гъазимух'амадие коч'олъ кьолеб бутеб къымат бихъизаби; 2. Маг'арулазул рахъ борхизабун, к'одо гъабун, коч'олъ бихъизаби	Гъум 35-40 (учебн.)	11.10	
7	Иныхоса Г'алих'ажияв Гъекъел-мехтел	1	1. Г'умруялыуль х'лакьалыуль гара-ч'ивари; 2. Гъакълил «баракат»-бокъун г'адаллы; мехтиялыуль «т'ок'лты»- т'ут'лтыун г'адан лъугъын-коч'ол аслияб пикру бич'ч'изаби; 3. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум 22-25	18.10	

8	Исрапчияседе Ракъ	1	1. Шибго жо инсанас исрап гъаби кочIолъ какун бугеб куц бихъизаби. НигIматалъул къадру-къимат гъабизе кколeб букIин бичIчIизаби; 2. ЦIалул бажари борхизаби; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул калам цебетIезаби. 4. Инсанасул ахирияб рухъалъул бици (гъесул ахират букIуна ракулъ). Гъенир рашалъул ахирино; мискинагги, бечедагги, чIухIаравги, гIакъилагги, гъудул-гъалмагги, рос-лъадиги-кочIол философия пикру бичIчIизаби 5. ЦIалул бажари борхизаби; 6. ЦIалдохъабазул кIалзул калам цебетIезаби	Гъум 26-27 Гъум. 27 РекIехе лъазабизе	25.10
9	Элдарилав. Росу берцин	1	1. ШагIирасул гIумруялъул хIакъалъулъ баян; 2. ЧIужугIаданалъул берцинлъи, напе кIодо гъаби-шагIирасул аслияб тема букIин бичIчIизаби; 3. ЦIалул бажари борхизаби;	Гъум. 29-30	2.11
10	Жергъен гъартун ккана	1	1.КIигъумерчилъи, гурхIел гъечIолъи, къарумлъи каки; 2. Эльдариласул кучIлузул аслияб тематика бихъизаби; 3. ГIадатал гIадамазул тIадегIанаб рухIияб бечелъи, чилъи, бацIцIадаб яхI-намуc бещун бугеб куц бихъизаби; 4. КIалзул калам цебетIезаби	Гъум 30-33 Гъум. 43-45 (учебник.)	15.11
11	БакъайчIиса ЧIанкIа. Сайгидул БатIалиде	1	1. ШагIирасул хIакъалъулъ къокъаб баян къей; 2. МагIарул гIолохъабазул бахIарчилъиялъул бицун бугеб куц бихъизаби; 3. ЦIалул бажари борхизаби; 4. Мухъдахъ япониязул рагъде ритIарал дагъистаниязул къисмат бихъизаби; 5. Шибго магIна гъечIеб рагъда холел бахIаразул гIумруялда шагIир барахши бихъизаби	Гъум. 35-55	22.11
12	ТIалхIалиде	1	1.БацIцIадаб рокъи тIадегIанаб даражаялде бахинабун бугеб куц бихъизаби; 2. ЦIалул бажари борхизаби; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул калам цебетIезаби 1. Воквулев вихъизе ясалъул бугебанищ-хъул бихъизаби. Гъельул рекIел хIал загъир гъабизе шагIирасул бугеб гъунар бихъизаби.	Гъум 41-44 Гъум. 53-57 (учебн.)	29.11
13	ХъахIабросулъа МахIмуд. ХъахIилаб зодихъе багIарбакъул нур	1	1. ШагIирасул хIакъалъулъ баян къей; 2.ШагIирасул творчествоялдехун рокъи бижизаби 3. ЧIужугIадан тIадегIанаб даражаялде яхинайи-аслияб кочIол пикру. 4. ЦIалдохъабазул кIалзул калам цебетIезаби	Гъум. 46-49 Гъум. 68-69 (учебн.)	6.12
14	Рокъул конторалъул кавуги рагъун	1	1. БацIцIадаб рокъиялдехун лъикIаб бербалагъи-авторасул аслияб тема букIин бихъизаби; 2. ЦIалул бажари борхизаби; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул калам цебетIезаби	Гъум 49-51	13.12

15	Почтовой кагътиде керенги чучун	1	1. Рокъи инсанасул рухъияб бечелъи букъин бичъи чъизаби; 2. Цъалул бажари борхизаби;	Гъум 51-55	20.12	
16	Калам цебетъезаби.	1	1. Къалзул ва хъвавул калам цебетъезаби; 2. Мальараб материал такрар гъаби.		27.12	
17	Инхелоса Къурбан. Наибзаби хъелун	1	1. Шагъирасул хълакълъул баян къезе; 2. Рагъда бахъарчилъи бихъизабурал гъолохъабазул бици; 3. Цъалул бажариборхизаби;	Гъум. 58-60	10.01	
18	Борхатаб магъарда Бахъа, къалам. Гъенекке йокъулей	1	1. Къурбанил рокъул лирикалъул бици; 1. Тъегъалда, бакъ-моцъалда, цъавабазда, алжаналъул хълурулгиналда йокъулей рельефин гъакон йигеб куц бихъизаби; 2. Цъалул бажари борхизаби	Гъум. 60-64	17.01	
19	Дагъистаналъул халкъазул адабияталдаса. Къалухъа Мирза Ханасе жаваб. Гъашикъ-булбул	1	1. Шагъирасул гъумруялъул хълакълъул баян къезе; 2. Ханзабазул, бегзабазул рахъму гъечъолъи, халкъалъе зулму гъаби кочъолъи какун бугеб куц бихъизаби; 3. Талихъкъарал минскизабазугун гъумру дандеккун, Мирзаца ахъараб кечъ. Булбулалде хитъаб гъабун, рахъи чучи бихъизаби	Гъум. 65-66	24.01	
20	Йирчи Гъазахъ. Векарухъанасул кечъ	1	1. Шагъирасул гъумруялъул хълакълъул баян; 2. Векарухъанасул гъумруялъул сипат-сурат бихъизаби; 3. Цъалул бажари борхизаби;	Гъум. 67. Рекълехъе лъазабизе	31.01	
21	Ятим Эмин. Васият Къвагъул харбал цъалкъулел херал руччабазде	1	1. Шагъирасул гъумру ва адабияб хъаракагъ; 2. Бечедаздаги мискинзабаздаги гъоркъоб шагъирас чъивалеб рухъияб гъурхъи бихъизаби; 3. Квешлъиялъул ва тлъекълъиялъул хълакълъул къокъаб баян къей. Мацъгъабутея херал руччабаздеЭминил гъари. Къвагъул харбаз шагъирасул гъумру хвезаби; 4. Цъалул бажари борхизаби;	Гъум. 68-69 Рекълехъе лъазабизе	7.02	
22	Мунги Ахъмад. Паналъаяб дуниял Шамилил су.д	1	1. Гъумруялъул хълакълъул баян; 2. Къиго багъияб гъумрудул гъадамазул хълакълъул бицун бугеб куц бихъизаби; 3. Ригъухълъи кибго букъине кколеблъи бичъи чъинаби; 4. Цъалул бажари борхизаби; 5. Шамилил бахъарчилъи ва къвакъи бихъизабун бугеб куц баян гъаби. Бахъарчиясул цъар хехго тлъибитъиялъе гъилла цъалдохъабазда лъай;	Гъум. 71 Гъум. 70-71	14.02	
23	Класстун къвагъисеб цъали. Имам Шамил.(кино)	1			21.02	

24	XX г'асруялгул адабият Ц'адаса Х'амзат Айдемир ва Умайг'анат	1	1. XX г'асруялгул авар адабияталгул авалияб баян кьезе; 2. Адабияталдехун рокьи ц'ик'к'инаби 3. Шаг'ирасул г'умруялгул х'акьалгул баян кьезе; 4. Творчествоалдехун рокьи ц'ик'к'инаби 5. Пьесаалгулун л'ай-х'вай г'яби; 6. Ролазде бик'ун, ц'али; 7. Анализ г'яби	XX г'асруялгул адабият Г'ум. 100-105 (учебн.) Г'ум. 72-94	22.02	
25	Айдемир ва Умайг'анат	1	1. Г'адамазул г'умруялгул квешал рах'ал рих'изари; 2. Ролазде бик'ун, ц'али; 3. Ц'алул бажари борхизаби;	Г'ум. 94-100	6.03	
26	Айдемир ва Умайг'анат	1	1. Г'адамазул г'умруялгул квешал рах'ал рих'изари; 2. Ролазде бик'ун, ц'али; 3. Ц'алул бажари борхизаби;		13.03	
27	Пьесаалгул анализ	1	1. Аслиял героязе к'имат к'ей; 2. Инсанасул квешал рах'ал к'ваг'ир ч'ивазаризе Х'амзатил бутег' махшел бих'изаби; 3. Ц'алдох'абазул к'алзул калам цебет'езаби	Умайг'анатил монолог реклех'е л'язабизе	20.03	
28	Г'умруялгул дарсал	1	1. Поэма ц'али; 2. Поэтас к'олел ругел насих'атазул бицине; 3. Поэтасул творчествоалдехун рокьи ц'ик'к'инаби; 4. Поэмаалгул тема ва идея раг'и; 5. Цебесеб г'елги г'анжесеб г'елги дандекк'езе л'ай; 6. Ц'алул бажари борхизаби; 7. Ц'алдох'абазул к'алзул калам цебет'езаби	Г'ум. 101-108 Суалажежаваб кьезе	3.04	
29	Мух'аммад Хуршилов. Сулах'аль нуг'ильи г'ябула	1	1. Шаг'ирасул г'умруялгул х'акьалгул баянал; 2. Романаалгулун л'ай-х'вай г'яби; 3. Маг'арул халк'алгул тарихалде рокьи ц'ик'к'инаби; 4. Ц'алул бажари борхизаби; 5. Роман ц'али; 6. Анализ г'яби; 7. Ц'алул бажари борхизаби	Г'ум. 109-150	10.04	
30	Борк'араб раг'	1	1. Анализ г'яби; 2. Ц'алул бажари борхизаби;	Г'ум. 150-173	17.04	
31	Калам цебет'езаби		1. К'алзул калам цебет'езаби 2. Анализ г'яби; 3. Ц'алул бажари борхизаби		24.04	

Лъаялъул ва бажариялъул рахъалъ VIII классалъул цІалдохъабазда цере лъолел аслиял тІалабал

ЦІалдохъабазда лъазе ккола:

- лъазарурал асаразул ва гъезул авторазул цІарал;
- лъазарурал асаразул аслиял темаби ва гъезул гІуцІиялъул хасал рахъал;
- лъазарурал хабариял асаразул багъадуралги, гъез гІахъаллги гъабулел лъугъа-бахъиназул рахасги;
- адабияталъул теориялдаса баянал;
- программаялда рихъизарун ругел текстал рекІехъе лъазаризе

ЦІалдохъабазухъа бажаризе ккола:

- хъвадарухъанас гІуцІарал лъугъа-бахъинал пикрудалъ гвангъун цере чІезаризе;
- лъазабулеб асаралда жаниб;
- пикруябгун художествияб рахъ рагъизе сипатиял рагІабазул кІвар багизе;
- мугІалимас къураб логикияб суалалда рекъон асаралъул багъадуразул гІамал-хасият рагъизе;
- художествиял асарал насихІго цІализе;
- минуталда жаниб 120—130 рагІи кколеб хехлъиялда лъазарурал асарал ригІун , рагІун ва чвахун цІализе
- хабарияб асаралъе, яги гъелъул цо бутІаялъе план бахъизе;
- жиндирго кІалтъаялъе план ургъизе;
- жинцаго цІалараб асаралъе къимат къезе, гъеб асаралъул багъадураздехун, лъугъа-бахъиназдехун лъугъараб жиндирго бербалагьи загъир гъабизе.

32	Мухаммад Шамхалов. Вац.	1	1. Шагирасул г'умруялгул х'лакъялгул кьокъаб баян кьезе; 2. Хабар ц'али 3. Ригънада гьоркьор хут'арал басриал г'адатал ц'ияб г'елалъ х'ат'икъ льолел рук'ин-хабаралгул аслияб тема бук'ин бич'ч'изаби; 4. Анализ гъаби	Г'ум. 174-187	15.05	
33	Дагъистаналгул халкъазул адабияталдаса Анвар Аджиев. Бах'арчиясул куркъ'би Юсуп Хаппалаев. Оцбай Халкъияб кеч' Муталиб Митаров. Устар.	1	1. Г'умруялгул ва творчествоялгул бицине; 2. Заман аниги, дунял хисаниги, халкъалъе г'оло г'умрути рух'иги кьураб бах'арчиясе хвел бук'унареблъи бихъизаби; 3. Байрамазул х'лакъялгул бицине 4. Г'умруялгул х'лакъялгул кьокъаб баян; 5. Ц'алул бажари борхизаби; 6. Перил сипаталъе кьимат кьей; 7. Ц'алул бажари борхизаби; 8. Ц'алдохъабазул к'алзул калам цебет'езаби	Г'ум. 188-200	22.05	
34	Калам цебет'езаби Класстун къват'иб ц'али.	1	1. Малъараб материал такрар гъаби.		29.05	

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«28» 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

«30» 08 2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская школа-интернат №9»:

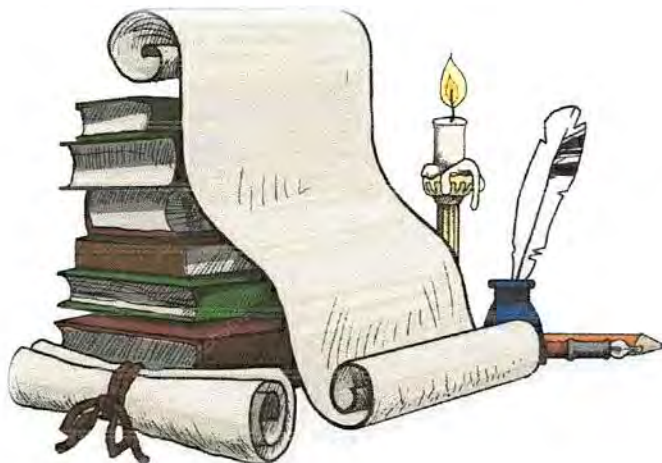
А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ №

«30» 08 2023г.

Рабочая программа по родной литературе для 9 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родной литературы для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2000г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар адабият» 9 класс (авторы: Абдурахманов А.А, Меджидова Ч.М, ООО « Издательство НИИ педагогики», 2004г)

По программе – 34 часа (1 час в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

1871
 1872
 1873
 1874
 1875

1876
 1877
 1878
 1879
 1880

1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890

1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

Лъаялтъул ва бажариялтъул рахъаль IX классалъул цIалдохъабазда черлъолел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

- эркенлъиялъе гIоло гъабураб магIарулазул къркъеялтъулги адабияталъулги хурхен чIезабизе;
- лъазарурал асаразда жаниб тарихиял хаслъаби ратизе;
- лъазарурал асаразул композиция, сюжет ва сипатал гIуцIараб тартиб;
- лъазарурал асаразул аслиял багъадуразул гIамал-хасияталъул гIаммаб кIваралъул бицине;
- лъазарурал асаразул жанралъулал хаслъаби ратизе;
- критикиял макъалабазда лъазарурал асаразе кьимат кьезе;
- программаялда рекIехъе лъазаризе рихъизарурал текстал рекIехъе лъазе;

ЦIалдохъабазухъа бажаризе ккола:

- хъвадарухъанас рагIудалъун гIуцIарал художествиял сипатал черчIезаризе;
- асараль рорхулел аслиял суалал ратизе;
- лъазабулеб асаралда жаниб, багъадуразул сипатазул ва сипатияб каламалъул кIвар рагъизе;
- художествиял асарал пасихIго цIализе;
- бицунегби хъвалебги жиндирго кIалъаялтъул план гIуцIизе;
- хъвадарухъанас рагIудалъун гIуцIарал художествиял сипат-сура-тал черчIезаризе;

I

- идеябгун-художествияб хаслъиги хIисабалде босун, асаралъул тайпа чIезабизе. (эпосиябищ, лирикайищ, драмайищ гъеб кколебали);
- асараль рорхулел аслиял суалал ратизе;
- малъараб асаралда жаниб сюжеталъул, гIуцIиялъул, героязул об-разазул ва сипатияб каламалъул идеябигун художествияб кIвар рагъизе;
- асаралъул идеяб магIна рагъизе героясул бугеб кIвар ва авторас гьесие кьоллеб кьимат батизе;
- асаралъул ва гьелъул героязул хIакъалъуль лъугъараб жиндирго) пикру кьучIаблъун гъабизе;
- художествиял, общественниябгун-политикиял, гьединго литератураб критикаялъулал текстал битIун, дурун, рагIун цIализе;
- художествиял асарал пасихIго цIализе;
- бицунегби хъвалебги жиндирго кIалъаялтъул план гIуцIизе;
- захIматалъул темаялда творческиял сочинениял хъвазе (жидерго хIалтIул хIалбихъиялъул кьучIалда ва малъарал асаразда тIасан);
- общественниябгун-политикияб ва литератураб критикаялъулал макъалабазул кьокъаб хIасил хъвазе, гьезие план гIуцIизе;
- цо литератураб асаралда тIасан доклад яги кьокъаб кIалъай хIадуризе;

Авар адабият 9 класс

№ п/п	Дарсил тема	Саг'тазул къадар	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокъобе х'алат'и	Программаял аб къо-моц	Х'ужжаял къо-моц
1	Расул Х'амзатовасул г'лумру ва адабият х'аракат	1	Г'ламлъия -лъул	1. Шаг'ирасул х'лакъ. баянал рак'алде швезари; 2. Расул Х'амзатов-г'лакълуялъул ва г'лакъллъиялъул г'аламат бихъизаби; 3. Р. Х'и.-Дагъистаналъул ч'лух'и вук'ин лъазе	Расул Х'амзатова- сул г'лумру ва хъвадару- хъанлъи	6.09	
2	Расул Х'амзатов «Дир рак'и муг'рузда буго»	1	Ц'ияб дарс малъи	1. Поэмаялда жанир шаг'ирас жиндирго х'лакълъулъ хасиятал загъир гъарун ругеб куц бихъизаби; 2. Нилъерго муг'рузде ва г'лабиг'латалде рокъи ц'ик'к'инаби; 3. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум. 3-22 Кесек рек'ехъе лъазабизе	13.09	
3	Расул Х'амзатов «Дир Дагъистан»	1	Ц'ияб дарс малъи	1. «Дир Дагъистан»- инсанасул ва дунялалъул х'лакълъулъ пикрабазул т'ехъ бук'ин бици; 2. Нилъер мац'и ц'лунизе кколеблъи бич'ч'изаи	Гъум. 23-48	20.09	
4	Калам цебет'лезаби. Сочинение. Жакъасеб Дагъистан	1	Калам цебет'леза би	1. Ц'алдохъабазул рижараб ракълалде, г'лураб Ват'аналде, г'лабиг'латалде, умумузде бугеб рокъи жеги ц'ик'к'инабизе 2. К'алзул ва хъвавул калам цебет'лезаби	Сочинение лъугъинабиз е	27.09	
5	Эбелалде	1	Комбин.	1. Лъималазде эбелалъул рокъл к'одолъи ва гъварилъи, гъезул ургъалида ва рух'алида г'лумру унел улбузда цере лъимал кидого налъулаллъун хут'и бихъизаби; 2. Эбелалъул сипаталда ва ц'ларалда себе шаг'ирасул недегълъи ва рек'ел т'леренлъи бихъизаби; 3. Ц'алул бажари борхизаби	Гъум. 49-50	4.10	
6	Авар мац'и	1	Комбин.	1. Бит'ун ва чвахун ц'алиялъул бажари борхизаби; 2. Авар мац'и нилъер рух'ияб бечелъи бук'ин бихъизаби; 3. Умумуз ирсалъе тараб гъеб хазина наслабазе ц'лунич'они, халкъ ц'луналареблъи бич'ч'изаби	Гъум. 50-52. Кесек рек'ехъе лъазабизе	11.10	

7	Милършаби	1	Комбин.	1. Магларул тлабиглаталъул ва гладамазул рукла-рахъиналъул сурат клудияб рокъиялда ва махшалида бихъизабун бугеб куц бихъизаби; 2. Милършо кинаб хлинчлъун бихъизабун бугебали бихъизабизе лъай; 3. Цалул бажари борхизаби	Гъум. 52-53	18.10	
8	Габдулмажид Хачалов. «Хваразул цларалдасан»	1	Цияб дарс бици	1. Шагласул глумруялъул хлакълъулъ гара-члвари; 2. «Бахларчиги хлаихъатги цого хабалалъ лъола, халкъалъин абун, цоясе бетлер къулула, цоясе наглана къола» абураб халкъияб абиялъе баян кезе; 3. Цалул бажари борхизаби	Гъум. 54-66 Кесек рекълехъе лъазабизе	25.10	
9	Муса Мухамадов. «Манарша»	1	Цияб дарс малъи	1. Глумруялъул хлакълъулъ баян кезе. 2. Аслиял героязулгун лъай-хъвай гъаби.	Гъум. 67-87	8.11	
10	Манарша	1	Цияб дарс малъи	1. Къиса цали. 2. Магларул гюлилазул гюцларухъанлъи ва рухлияб дунялалъул глатилъи бихъизаби 1. Манаршал образалъе къимат кьей. 2. Манарша-доярка, кочлохъан, къурдухъан йиклин бихъизаби.	Гъум. 87-108 Сочинение: «Манаршал образ»	15.11	
11	Хлажи Гъазимирзаев. «Васасде»	1	Цияб дарс малъи	1. Шагласе умумузул гламал-хасият, хирияб ракъ, магларул халкъалъул хиралъи бихъизабизе 2. Цалдохъабазда адаб-хлурматалъул клодолъиялъул ва гьелъул гъунаралъул клодолъи бичлчи; 3. Цалдохъабазул бажари борхизаби	Гъум. 109-110 Рекълехъе лъазабизе	22.11	
12	Машидат Гъайирбекова. «Эбелалъул ракл»	1	Цияб дарс малъи	1. Шагларалъул глумру ва адабияб хларактилъиялъул бицине; 2. Цалдохъабазул эбелалде дагъабги адаб-хлурмат циклкине гъаби; 3. Цалдохъабазул бажари борхизаби	Гъум. 112-113 Рекълехъе лъазабизе	29.11	
13	Калам цебетлезаби. Сочинение. «Эбел»	1	Калам цебетлеза би	1. Эбелалде бугеб бербалагъи ва рокъи циклклинаби;	Сочинение лъуглинабизе	6.12	
14	Фазу Галиева. «Кини»	1	Цияб дарс малъи	1. Фазул глумру ва адабияб хларакат. 2. Советиял гладамаз рагъулъ бихъизабураб бахларчилъиялъул бици; 3. Цалул бажари борхизаби	Гъум. 116-119	13.12	

15	Кини	1	Цияб дарс малъи	1. Аслиял героязе кьимат кьей; 2. Магларул члужугладаналъул глакьиллъи, сабруялъул клодолъи бихъизаби. 3. Васасде ва йиклинесей нусалде Халунил бугеб бербалагъи бихъизаби	Гьум. 120-125	20.12	
16	Сочинене «Дир клудада бахларчи»	1	Анализ гъаби	1. Аслиял героязе кьимат кьей; 2. Хабаралъул анализ гъаби	Сочинение лъуглинабизе	27.12	
17	Габасил Махламад. «Саба-Меседо»	1	Цияб дарс бици	1. Габасил Махламадил глумруялъул ва хъвадарухъанлъия-лъул бици; 2. Аслиял геройлгун лъай-хъвай гъаби; 3. Ролазде бикъун, цали	Гьум. 126-136	10.01	
18	Саба-Меседо	1		1. Ролазде бикъун цали; 2. Цалул бажари борхизаби	Гьум. 136-147	17.01	
19	Саба-Меседо	1		1. Ролазде бикъун, цали; 2. Цалул бажари борхизаби	Гьум. 147-186	24.01	
20	Саба-Меседо. Анализ	1	Анализ гъаби	1. Цалдохъаби аслиял героязе кьимат кьезе тлами; 2. Калзул калам цебетлезаби		31.01	
21	Глумар-Хлажи Шахтанов. «Къаралазул глор»	1	Цияб дарс малъи	1. Шагирасул лирикалъул хлакълъулъ баян кьей 2. Тлабиглаталде шагирасул бугеб рокъи бихъизаби	Гьум. 187-188 Реклехъе лъазабизе	7.02	
22	Гларип Расулов. «Хазина»	1	Цияб дарс малъи	1. Гларип Расуловасул глумру ва адабияб хларакат; 2. Хабар цали; 3. Аслиял геройзул бици	Гьум. 191-202	14.02	
23	Багъатар. «Цадакъа бахчулеб дир чанил бурут1»	1	Цияб дарс малъи	1. Къиса цали; 2. Цалул бажари борхизаби; 3. Аслиял геройзул бици	Гьум. 202-218	21.02	
24	Цадакъа бахчулеб дир чанил бурут1	1	Цияб дарс малъи	1. Къиса цали; 2. Магларул глолилазул глумру, цали, аниш, къасдал, рокъи авторас махщалида бихъизабун бугеб куц бихъизаби	Гьум. 218-232	28.02	
25	Севералда бугеб дир милъиршо	1	Цияб дарс малъи	1. Хабар цали; 2. Аслиял геройзул бици	Гьум. 233-237	6.03	
	Севералда бугеб дир милъиршо		Анализ гъаби	1. Анализ гъаби; 2. Жакъасел аништал, къасдал рихъизари; 3. Эбел-инсудехун, члахияб глелалдехун глолилазул бугеб гьоркъоблъи бихъизаби	Гьум. 237-243		
26	Мухламад Ахмадов. «Дие бокъун буго»	1	Цияб дарс малъи	1. Шагирасул глумруялъул хлакълъулъ баян кьезе; 2. Ватан, глумру, гладамал, жакъасеб къоялъул рохелги, миллияб тарихги-аслияб тема буклин лъай	Гьум. 244 Реклехъе лъазабизе	13.03	

27	Гъале глазу балеб. Члужугладан. Сардалги кьоялги къацандулел	1	Цияб дарс малъи	1. Кучлдул цлали ва разбор гъаби; 2. Цлалдохъабазул цлалул бажари борхизаби; 3. Заманалда цебе шагlирасул жавабчилъи-Ахlмадовасул лирикалълул аслияб тема букlин лъай	Гъум. 145- 146	20.03	
28	Хизгил Авшалумов. «Дир мадугъал- дир тушман»	1	Цияб дарс малъи	1. Хъвадарухъанасул гlумру ва адабияб хlаракатчилъиялълул баян кьей; 2. Аслиял героязул бици; 3.Цлалул бажари борхизаби	Гъум. 247- 250	3.04	
29	Дир мадугъал-дир тушман. Анализ	1	Анализ гъаби	1. Мацlихъанлъи ва базарганлъи гъабулел героязда авторас къабулеб сатирияб цлал бихъизаби; 2. Сары-Самад ракlбацlадава инсан вукlин лъай; 3. Героязе кьимат кьей	Гъум. 250- 253	10.04	
30	Нурадин Юсупов. «Гъавураб кьо»	1	Цияб дарс малъи	1. Гlумруялълул ва творчествоялълул хlакъалълулъ къокъаб баян; 2. Поэма цлали; 3. Цлалул бажари борхизаби; 4. Захlмат бокъулев чи кидого мурадалде щолеллъи бихъизаби	Гъум. 154- 158	17.04	
31	Феликс Бахшиев. «Минаялда тlад бомба»	1	Цияб дарс малъи	1. Хабар цлали; 2. Ракlбацlадаго хlалтlулев, гъунар тlокlав хирургасул намус-яхl гlарцул сайигъатаз чурун, чучлълулеб куц, жиндаго лъачlого, гъесул гlамал-хасият хисулеб букlин бихъизаби; 3. Сайгъатилан ришват боси- советияб заманалъго гlадатияб жолълун лълугъин бихъизаби. Гъанже клалгъикълун гъеб бахълулеб бугеблъи-рухlияб асар гlарцухъ хисиялълул хlасил лъай	Гъум. 261- 270	24.04	
32	Ахlмадхан Абу- Бакар. «Даргиязул ясал»	1	Цияб дарс малъи	1. Хъвадарухъанасул гlумруялълул хlакъалълулъ баянал. 2. 1-себ бетлер цлали	Гъум. 271- 281	15.05	
33	Даргиязул ясал	1		1. 2 бетлер цлали; 2. Разбор гъаби	Гъум. 281- 295	22.05	
34	Хlасил гъабиялълул дарс	1	Хlасил гъаби	1. Цлалдохъабазул клалзул калам цебетlезаби; 2. Малъаралълул хlасил гъаби		29.05	

ПРОГРАММАЯЛЪЕ БАЯН

...Школарул цлакго кIвар бугеб масьалалъун ккола гIун бачIунеб гIелалъе шулияб ва гъваридао лъайкъей, гъезулъ гъеб лъай практикалда хIалтIизабизе бажари ва ругъунлъи лъугъинаби, дуналалдехун материалистияб бербалагьи бижицаби.

Авар литературияб мацIалъул кьучI ккола болмацI, амма литературияб мацI бечелъизе кIвар бугеб магIданлъун ккола киналго диалектал ва наречиял. Цогидал мацIазго гIадин, авар мацIалъги гIаммаб куцалда тIолго магIарулазул рухIияб бечелъи жанибе бачуна.

Ахираб заманалда гIисинал миллатазул мацIал церетIеялде цIикIкIараб кIвар кьолеб буго. Гъел миллатазул рукIа-рахъин цебетIеялдаго цадахъ, гъезул мацIалги бечелъула, церетIола ва хадубккунги гъел церетIезаризе руго.

Школадда авар мацI малъиялда церечIарал масъалаби.

Авар мацI школадда лъазабиялда церечIарал масъалабилъун ккола: цIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби, пасихIго цIали камиллъизаби ва каламалъул культура борхизаби.

Школадда авар мацI малъиялъул мурад буго: цIалдохъабазе фонетикаялъе, лексикаялъул, рагIи лъугъиналъул ва хисиялъул, грамматикаялъул, стилистикаялъул хIакъалъуль лъайщвей, жамгIияб гIумруялда жаниб гъелъул кIваралъул хIакъалъуль баянал къей, битIунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул иш камиллъизари, лъималазул рагIул нахърател бечелъизаби.

V - IX классазда авар мацIалъул курсалъул гIуцIи

Рахъдал мацIалъул программаялда рекъон, V - IX классазда цIалдохъабазда малъизе ккола фонетика, графика, лексика, рагIи лъугъин, грамматика (морфология, синтаксис). Гъединго цIалдохъабазда лъазе ккола стилистикаялъул ва мацIалъул хIакъалъуль гIаммал гIелмиял баянал. ЦIалдохъаби ругъунлъизе ккола битIун хъвазе, битIун цIализе, калам гIуцIизе ва лъалхъул ишараби лъезе.

Авар мацIалъул материал гъадин бикъун буго: V, VI ва VII классазда малъула фонетика, лексика, рагIи лъугъин, морфология ва битIунхъвай. Синтаксис лъазабула VIII - IX классазда. Амма синтаксисалъул ва лъалхъул ишарабазул хIакъалъуль бишун гIадатал (авалиял) баянал V классалдаго кьола, морфологияб курс синтаксисалъул кьучIалда лъазабизе, калам цебетIезабиялъул ва пунктуациялъул хIалтIаби гъаризе рес букIине. Гъел церехун рехсарал рахъазул хIисабги гъабун, программаялда материал линейно-ступенчатый принципалда рекъон кьун буго. Гъединаб принципги кьочIое босун, «лексика», «рагIи лъугъин», «предметияб цIар» гIадал темаби V ва VI классазда, «глагол» V, VI ва VII классазда кьун руго. «БитIараб ва хъвалсараб калам» абураб тема V ва IX классазда малъулеб буго. ХутIарал темаби цадахъго малъизе рихъизарун руго. Такрарлъулел темаби хадусел классазда малъула гъваридго ва гIатIидго. Гъединго программаялда дандчIвала байбихъул классазда лъималаз лъай- хъвай гъабурал темабиги. Гъединал темаби гIатIидго малъизе ккола.

Программаялда тIолабго материал кьун буго лъималазул гIелазул хаслъабиги хIисабалде росун

ЦIалдохъабазул калам цебетIезаби ва гъел пасихIго цIализе ругъун гъари.

Школадда авар мацI малъиялъ цIалдохъабазул логикияб пикру ва калам цебетIезабула.

Калам цебетIезабиялъе цоцада хурхараб лъабго нух буго.

Калам цебетIеялъул тIоцебесеб нух буго авар мацIалъул дарсазда лъималазул рагIул нахърател бечед гъаби.

Авар мацIалъул дарсазда лъималазул рагIул нахърател бечед гъабула батIи-батIиял словариял хIалтIабаздалъун, учебникалда ругел ругъунлъиялъул хIалтIабазул текстаздакъул, кIалзул ва хъвавул изложенияздакъул, сочиненияздакъул.

Ц'алдохъабазулгун словарияб х'алт'и гъабулелъул, гъел, жалго жидедаго ч'лун, рич'ч'лурел раг'лаби ратизе, гъезул маг'тна учителасда гъикъизе ругъун гъари, словараздаса бит'лун пайда босизе лъай - бишунго к'вар бугел х'алт'лабилъун ккола.

Калам цебет'езабиялъул к'иабилеб нух буго авар литературияб мац'алъул раг'лаби лъугъиналъул, гъел дандралялъул, предложениял г'луц'иялъул, бит'лун ц'алиялъул ва гъ. ц. нормаби лъай. Гъеб рахъалъ программаялда (жиб-жиб темаялъул к'иабилеб пункталда гъоркъ) ч'лванкъог'лун бихъизабун буго щибаб классалда лъималазе щевезе кколеб лъайги лъугъине кколеб бажариги.

Калам цебет'езабиялъул лъабабилеб нухги буго авар мац'алъул дарсзда бат'и-бат'ияб темаялъул ва жанралъул материалазда т'ласан ц'алдохъаби к'алъазе ругъун гъари.

Калам г'луц'изе ц'алдохъаби ругъун гъариялъе лъик'лалан заманги бихъизабун буго. (Авар мац'алъе рихъизарурал саг'тазул щуго бут'ла гъабун цо бут'ла). Калам г'луц'изе ругъун гъари ц'ик'к'лараб к'вар бугеб иш бугелъул. гъелъие мац'алъул программаялда жиб-жиб классалъе бат'лаго темабиги къун руго.

Ц'алдохъанасда лъазе ккола тексталда т'лад х'алт'изе, гъелъул аслияб пикру батизе, къокъаб ва г'лат'идаб план г'луц'изе, гъелда рекъон материал тартибалдеги ккезабун, (бицунги хъванги) изложение т'обит'изе.

Авар мац'алъул дарсзда к'вар къезе ккола ц'алдохъабазул к'алзул монологияб калам камиллъизабиялде. Гъелъие г'оло ц'алдохъаби т'ламизе ккола бат'и-бат'иял темабазда т'ласан к'алъазе.

Т'лоабго лъаг'лалида жанир гъарурал х'алт'лабаздалъунги, изложенияздалъунги, сочиненияздалъунги ц'алдохъабазулъ бит'лараб к'алзул ва хъвавул калам г'луц'иялъул бажари лъугъине буго.

Изложениязе текстал ва сочинениязе темаби т'ласа рищулеб мехалъ, гъел тарбия къеялъул ва г'елмияб рахъалъан дандекколел рук'ине ккола.

Ц'алдохъабазул калам цебет'езабиялъе бихъизабураб лъабабго нухалъ гъезул каламалъулъ дандч'валел г'лунгут'лаби ва гъалат'ал т'лаг'инаризе квербакъула.

Ц'алдохъабазул калам цебет'езабиялда бухъараб буго пасих'го ц'ализе лъазабиялъул ишги.

Пасих'го ц'алиялъул ругъунлъаби камиллъизаризе художествиял текстал (хабар, маргъа, кеч'л) росула.

Пасих'го ц'ализе лъимал ругъун гъариялъе синтаксис лъаялъулги к'лудияб к'вар буго. Гъелъ рес къола калам камил гъабизе ва цебет'езабизе.

Бит'лунхъваялъул рахъалъ бажари борхизабула, бат'и-бат'иял тайпаялъул (г'линзулаб, берзулаб, кант'изариялъулаб, баян гъабиялъулаб, творческий г'ладал) диктантал гъарун.

Авар мац'алъул дарсзда цоги предметаулгун бухъен

Школадда ц'алдохъабаз аслияб куцалда лъазабула литературияб мац'. Гъединлъидал шулияб бухъен бук'ине ккола адабияталъул курсалъулгун. Гъениб к'вар къезе ккола художествиял асаразде. Гъелъ рес къола мац'алъул цо-цо хаслъаби цереч'езаризе, раг'лаби х'алт'изариялда, грамматикиял формабазда, бат'и-бат'иял синтаксисиял г'луц'лабазда, тексталъул бут'лабазул ва предложениязул бухъеналъул къаг'лидабазда, калам х'алт'изабиялъул бат'и-бат'иял рахъазда хурхарал суалал баян гъаризе.

К'лудияб к'вар буго г'лурис мац'алъулгун бухъен кквеялъулги. Гъелъги рес къола к'иябго мац'алъул грамматикиял г'ламал ва хасал рахъал ч'езаризе, ай цого классалда гъеб к'иябго лъазабулелъул, гъезул дандекколелги кколеларелги рахъазул х'исаб гъабун, дарскъей чара гъеч'еб методикияб къаг'лидалъун ккола. Гъебго абизе бегъула школадда лъазабулеб къват'исеб пачалихъалъул мац'алъул х'лакълъулъги.

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«22» 09 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

«20» 08 2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская
школа-интернат №9»:

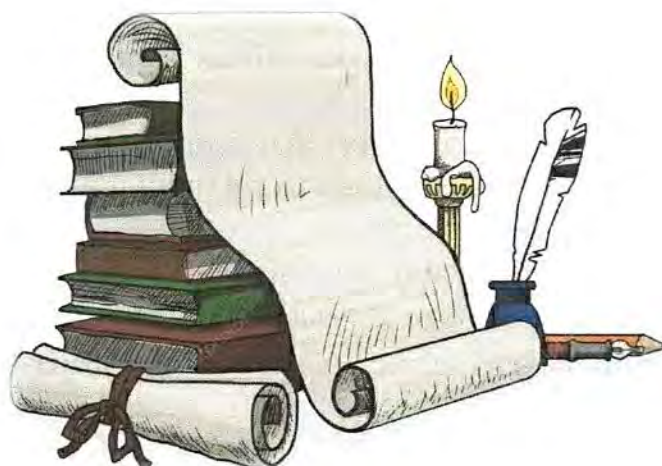
А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ №

«20» 08 2023г.

Рабочая программа по родному языку для 5 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родного языка для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2002г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар мац1» 5 класс (авторы: М.А. Абдулаев, М.М. Муртазалиев. ООО «Издательство НИИ педагогики», 2002г)

По программе – 68 часа (2 часа в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

Лъаялъул ва бажариялъул рахъалъан V классалъул цІалдохъабазда цере лъолел аслиял тІалабал

ЦІалдохъабазда лъазе ккола:

- лъазарурал асаразул ва гъезул авторазул цІарал;
- лъазарурал асаразул багъадуралги ва гъел гъоркъор гІахъаллъулел лъугъа-бахъиназул рахасги;
- адабияб теориялдаса баянал: художествияб асаралъул багъадур, багъадурасул монолог, диалог; дандекквей, олицетворение, эпитет;
- адабиял маргъабаздаса халкъиял маргъабазул батІалъи;
- программаялда рекІехъе лъазаризе рихъизарурал текстал.

ЦІалдохъабазухъа бажаризе ккола:

- лъазарурал асаразда гъорлъа хасал лъугъа-бахъинал ратІа рахъизе;
  - лъазарулел асаразда жанир кколел лъугъа-бахъиназда гъоркъоб заманияб ва гІилла-мурадияб бухъен чІезабизе;
  - мугІалимасул тІадкъаялда рекъон, лъазабулеб асаралъул багъадурасул гІамал-хасият бицине.
-
- минуталда жанияб 90-100 рагІи кколеб хехлъиялда лъазарурал текстал рагІун, ритІун ва чвахун цІализе;
  - рекІехъе лъазарурал асарал пасихІго цІализе;
  - захІматалъул темаялда сочинение хъвазе (жиндирго хІалтІул хІалбихъиялъул къучІалда);
  - асаралъул багъадурасул хасият рагъизе (бицунги хъванги);
  - асаралъул багъадураздехун ва лъугъа-бахъиназдехун лъугъараб бербалагъиги загъир гъабун, жинцаго цІаларал художествиял асаразе къимат къезе (бицун).

Авар маці 5 класс

№	Дарсил тема	Чан саглат	Рокъобе хІалтІи	Планалъулаб къо-моці	ХІужжаялъул аб къо-моці
1	РагІул гІуцІи.	1	§ 1 гъум. 5-6		
2	КІирекъарал хІарпал	1	§ 3 гъум. 7 5-6 предложение гІуцІизе		
3	Каламалъул бутІаби. Предметияб цІар.	1	§ 4-6 гъум 8-9		
4	Прилагательное ЦІарубакІ	1	§ 7-8 хІ. 29 гъум. 12		
5	Глагол. РагІабазул диктант	1	§ 9-11 гъум. 12-14		
6	Диктант. ГъалбацІги гъойги	1	Малъараб материал такрар гъаби		
7	Синтаксис ва пунктуация РагІабазул дандрай. Диктанталъул анализ	1	§ 12 гъум.19 хІ. 44		
8	Предложение. РагІабазул диктант	1	§ 13 гъум 20-24		
9	Хабарияб, суалияб ва тІалабияб предложение. АхІул предложение	1	§ 15-16 хІ. 70 гъум. 28		
10	Сочинение. Хасалихълъи	1	Сочинение хъван лъугъинабизе		
11	Предложениялъул членал. Подлежащее	1	§ 16 хІ. 85 гъум. 34		
12	Сказуемое	1	§ 17 хІ. 106 гъум. 40		
13	БитІараб дополнение	1	§ 18 хІ. 113 гъум. 42		
14	Определение	1	§ 19, гъум. 43 хІ. 125 гъум. 45		
15	Хъвалсараб дополнение	1	§ 20 гъум. 46 хІ. 132 гъум. 48		

16	Х1ал. Раг1абазул диктант	1	§ 21 х1. 143 гъум. 51		
17	Т1ирит1ич1ел ва т1ирит1арал предложениял	1	§ 22 х1. 148 гъум. 53		
18	Тайпа цоял членалгун предложениял	1	§ 23 х1. 167 гъум. 58		
19	Хит1аб	1	§ 24 гъум. 59-63		
20	Контролияб диктант. Мут1иг1лъулареб ордек	1	Малъараб материал такрар гъаби		
21	Г1адаталги жураралги предложениял	1	§ 25 х1. 199 гъум. 69		
22	Бит1араб калам	1	§ 26 х1. 215		
23	Диалог	1	Суалал гъум. 77		
24	Фонетика ва графика. Каламалъул гъаркъал ва гъел лъугъунеб куц	1	§ 28 гъум. 79- 80		
25	Рагъарал ва рагъукъал гъаркъал	1	§ 29 х1. 239 гъум. 86		
26	Алфавит	1	§ 30 гъум. 89-93		
27	Е,Ё,Ю,Я х1арпал	1	§ 31 гъум. 93-95 х1. 259 гъум. 96		
28	Изложение. Калам цебет1езаби. Ясги ц1ц1еги	1	Изложениялъе х1адуризе		
29	Изложение. Ясги ц1ц1еги	1	Малъараб материал такрар гъаби		
30	Ъ ва Ъ	1	§ 32 гъум. 96-97		
31	Слог ва раг1и бикъун боси	1	§ 33 гъум. 98-101 х1. 269 гъум. 100		
32	Ударение. Раг1ул фонетикияб разбор гъаби	1	§ 34 Суалал гъум. 105		
33	Калам цебет1езаби. Контролиял суалазе жавабал къей	1	Гъум. 105-106		
34	Лексика. Лексикаялъул х1акъалъулъ бич1ч1и. Раг1ул маг1на	1	§ 35 х1. 283 гъум. 108		
35	Эркенаб диктант. Гъалбац1ги гъойги	1	Малъараб материал такрар гъаби.		

36	Цо мағнааялғул ва ғіемер мағнааялғул рағлаби	1	36 х1.297 ғьум. 112		
37	Рағлул битлараб ва хъвалсараб мағна	1	§37 ғьум.112,113		
38	Омонимал	1	§ 38 х1 305 ғьум. 116		
39	Синонимал	1	§ 39 х1. 312 ғьум. 117		
40	Антонимал	1	§ 40 х1. 316 ғьум. 118		
41	Такрар ғаби	1	Ғьум.119-120		
42	Нижер хъизан. Калам цебетлезаби	1	Сочинениялғе х1адуризе		
43	Нижер хъизан. Сочинение	1	Цебе малғараб материал такрар ғабизе		
44	Рағли хиси. Рағли лғугьин	1	§41 х1.325 ғьум. 121		
45	Рағлул ахир ва аслу	1	§ 42 ғьум. 122,123		
46	Рағлул кьибил	1	§43 х1. 340 ғьум. 125		
47	Суффикс	1	§44 х1. 351 ғьум. 128		
48	Контролияб диктант. Туристасе насихлат	1	Малғараб материал такрар ғаби		
49	Рағлул кьибилалғулғь ғьаркьазул хиси	1	§45, ғьум. 129		
50	Рағьарал ғьаркьал хиси	1	§46 х1. 362 ғьум. 131		
51	Рағьукьал ғьаркьал хиси	1	§47 х1. 370 ғьум. 133		
52	Рағлаби лғугьин	1	§48 х1. 380 ғьум. 135 Суалал ғьум. 136		
53	Калам цебетлезаби. Къункъра (Изложение бицун)	1	Малғараб материал такрар ғаби		
54	Морфология. Предметияб цларалғул грамматикиял ғаламатал	1	§49 х1. 387 ғьум. 139		

55	Предметиял ц1арал предложениялзул членаллун х1алт1изари	1	§50 х1. 406 гъум. 143		
56	Хасал ва г1аммал ц1арал	1	§51 х1.415 гъум. 146		
57	Предметияб ц1аралзул жинс	1	§52 х1.424 гъум. 149		
58	Предметияб ц1аралзул форма	1	§53 х1.435 гъум.153		
59	Калам цебет1езаби. Сураталдаса сочинение	1	Малъараб материал такрар гъаби		
60	Глагол. Г1аммаб баян	1	§54 гъум. 157-162		
61	Рухъарал ва т1адч1арал глагодал	1	§55 х1.464 гъум. 164		
62	Жинсиял ва жинсиял гурел глагодал	1	§56 гъум. 165-166		
63	Глаголияб ц1ар	1	§57 х1.473 гъум. 167		
64	Глаголалзул заманаби. Араб ва бач1унеб заманалзул глагодал	1	§58, 59, 60 гъум. 169-173		
65	Г1ахъалаб ва гъанже заманалзул глагодал	1	§60, 61 х1.500 гъум. 176		
66	Глагол такрар гъаби	1	Малъараб материал такрар гъаби		
67	Контролияб диктант. Т1абиг1иял бечелъабаздаса бит1ун пайда босизе	1			
68	Х1асил гъабиялзул дарс	1			

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«28» 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

«28» 08 2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская
школа-интернат №9»:

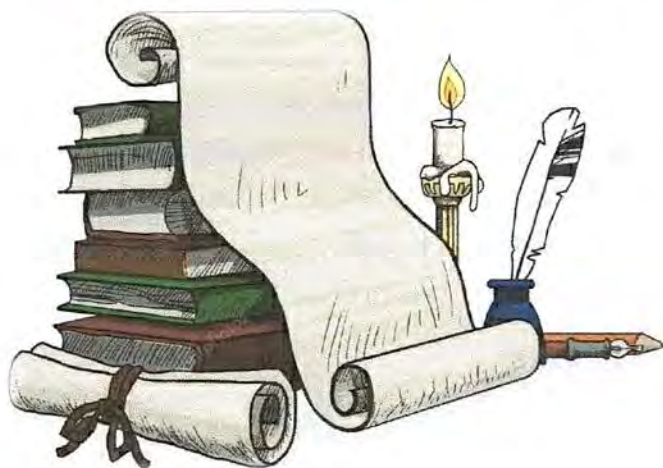
А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ №

«28» 08 2023г.

Рабочая программа по родному языку для 6 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родного языка для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2002г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар мац1» 6класс (автор: Гамзатов А.Г, ООО «Издательство НИИ педагогики», 2008г)

По программе – 68 часа (2 часа в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

VI классалъул цIалдохъабазул лъаялдехун ва бажариялдехун ругел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

Цогидал мацIаздаса рачIарал рагIаби, цIиял ва басралъарал рагIаби, фразеологиял сверелал;

морфологияб къагIидаялда рагIи лъугъинабизе; цолъул ва гIемерлъул формаялда предметиял цIарал падежазде сверизаризе;

гIадатаб ва жубараб прилагательное гIуцIизе; иргадул рикIкIеналгун предметиял цIарал рекъонккезаризе; причастиял ва деепричастиял лъугъинаризе; рагIул гIуцIиялъул разбор гъабизе.

ЦIалдохъабазухъа бажаризе ккола:

Орфографиялъул рахъалъан: предметияб цIаралъул суффиксал битIун хъвазе; жуларал предметиял цIарал битIун хъвазе; батIи-батIиял каламалъул бутIабаздаса лъугъарал прилагательниял битIун хъвазе;

РикIкIен ва цIарубакIал ритIун хъвазе.

Пунктуациялъул рахъалъан:

Причастиял ва деепричастиял свэрелазуль лъалхъул ишараби лъезе.

Орфоэпиялъул рахъалъан:

ГIемерлъул формаялда цIарубакIазул падежиял ахирал битIун цIализе.

Калам гIуцIиялъул рахъалъан: жубараб план гIуцIизе; батIи-батIиял темабазда тIасан хабарияб тайпаялъул текст дурусго ва къокъго бицине; Темаялъул аслияб пикруги хIисабалде босун, сочинениялъе материал данде гъабизе ва гъеб тартибалде ккезабизе;

Авар мацІ 6 класс

№ п/п	Дарсил тема	СагІтазул кьадап	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокьобе хІалтІи	Програмаыягулаб кьо-моцІ	ХІужжакыгулаб кьо-моцІ
1	Авар мацІалъул хІакъалъуль кьокъаб баян	1	ЦІияб дарс малъи	1. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби; 2. 6 кл. авар мацІгун лъай-хъвай гъаби	ХІ. 1, гьум. 3 (реклехье)		
2	Лексика ва фразеология. 5 абилеб классалда малъараб лексика такрар гъаби	1	Такрар гъаби	1. Лексикаыялъул хІакъалъуль баян такрар гъаби; 2. КІалзул ва хъвавул к/ц	§1 ХІ.5 гьум. 9		
3	Киназго хІалтІизарулел рагІаби	1	ЦІияб дарс малъи	1. Лит. мацІалъе баян кьезе; РагІул аслияб магІна бици	§2 ХІ.4 гьум. 11		
4	Диалектикиял ва пишачилъиялъул рагІаби	1	ЦІияб дарс малъи	1. Диалектикиял ва пишачилъиялъул рагІабазе баян кьезе; 2. КІалзул ва хъвавул к/ц	§3 ХІ.4 гьум. 13		
5	Цогидал мацІаздаса рачІарал рагІаби.	1	ЦІияб дарс малъи	1. ЦІалдохъабазул лъай-хъвай гъабице цогидал мацІаздаса рачІарал рагІаби гун; 2. ГІурус мацІалдаса рачІарал рагІабазул битІун -хъваялъул хІакъалъуль бичІчІи кьезе; 3. КІалзул ва хъвавул к/ц	§4 ГІурус мацІалдаса рачІарал рагІаби хъвазе (20)		
6	Диктант	1	ХІасил гъаби	1. ЦІалдохъабазул битІунхъваялъулаб ва пунктациялъулаб лъай щиб даражаялда бегебали хал гъаби	Малъараб материал такрар гъаби		
7	ЦІиял ва басралъарал рагІаби	1	ЦІияб дарс малъи	1. ЦІиял ва басралъарал рагІабазул хІакъалъуль бичІчІи кьезе; 2. ЦІалдохъабазул к/ц	§5 ХІ.4 гьум. 17		
8	Фразеология	1	ЦІияб дарс малъи	1. Фразеологиялъул ва фразеологиял сверелазул хІакъалъуль баян кьезе; 2. КІалзул ва хъвавул к/ц	§6, ХІ.5 гьум. 20		
9	РагІи лъугьин. 5 кл. малъараб материал такрар гъаби	1	Такрар гъаби	1. Сундул кумекалдалъун рагІи лъугьунеб бици; 2. 5 классалда малъараб материал т/гъ (рагІаби лъугьин) 3. КІалзул ва хъвавул к/ц	§7 ХІ.4 гьум. 22		
10	Морфологияб кьагІидаыль рагІи лъугьин: суффиксазул кумекалдалъун	1	ЦІияб дарс малъи	1. Морфологияб кьагІидаыль рагІи лъугьунеб куц бихъизаби; 2. Авар мацІалда суффиксазул кумекалдалъун рагІаби лъугьин бихъизаби ва бичІчІизаби 3) Суффиксазул кумекалдалъун рагІаби лъугьинаризе лъазе:	§8 ХІ.6 гьум. 26		

11	<i>КӀиго рагӀи, яги кӀиго кӀибил жубан рагӀаби лӀугьин</i>	1	ЦӀияб дарс малъи	1. КӀиго рагӀи, яги кӀиго кӀибил жубан лӀугьарал рагӀабазулгун битӀун - хъваялӀул лӀай-хъвай гъаби; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§8 Х1.5 гъум. 27		
12	<i>БакӀалӀул гӀадамал рихъizarулаго, рагӀул кӀибил хисиялдалгун</i>	1	ЦӀияб дарс малъи	1. БакӀалӀул гӀадамал рихъizarулаго, рагӀул кӀолбол кинаб хиси кколеб бихъизаби; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§8 Х1.2 гъум. 28		
13	<i>Цо каламалӀул бутӀа цогиялӀул бакӀалда хӀалтӀизаби</i>	1	ЦӀияб дарс малъи	1. КаламалӀул бутӀаби такрар гъари; 2. КаламалӀул бутӀабазул дандеккей; 3. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§8 гъум. 29-30		
14	Журарал кьокъ гъарурал рагӀаби. РагӀабазул диктант	1	ЦӀияб дарс малъи	1.Кинаб мацӀалдаса нилъехъе кьокъ гъарурал рагӀаби рачӀарали бицине; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§ 9 гъум 31-34. К/с гъум.35		
15	Калам цебетӀезаби	1	Калам цебетӀезаби	1. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул к/ц	Изложениял ъе хӀадуризе		
16	Изложение. Руз	1	Калам цебетӀезаби	2. ЦӀалдохъабазул рузиде бугеб бербалагъи хисизаби; гъелӀул гӀадамазе бугеб пайда			
17	Морфология ва битӀунхъвай. Предметияб цӀар. Предметияб цӀар (цебесеб классалда малъараб такрар гъаби)	1	Такрар гъаби	1.Цебе малъараб материал такрар ва гъварид гъаби; 2. Падежал такрар гъари; 3. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§10 Х1 5 гъум 38		
18	Предметияб цӀаралӀул цолӀул ва гӀемерлӀул форма такрар гъаби	1	Такрар гъаби	1.Цебе малъараб гӀамлӀизаби; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	Х1 5 гъум 42		
19	БакӀалӀул падежал	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Падежазул ахиразул битӀунхъвай малъи; 2. Предметиял цӀарал падежазде свериizarизе ругъун гъаризе; 3. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§11 гъум 47-48		
20	Предметияб цӀаралӀул гӀемерлӀул форма	1	ЦӀияб дарс малъи	1.Пред. цӀар такрар гъаби; 2.Пред. цӀаралӀул гӀемерлӀул формаялӀе гӀаммаб баян къезе; 3. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§12 Х1 5 гъум 50		
21	ГӀемерлӀул формаялде пр. цӀар падежазде свери.	1	ЦӀияб дарс малъи	1.ГӀемерлӀул формаялӀул пр. цӀарал падежазде сверизе гъаризе ругъун гъаризе; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§13 Х1 7 гъум 52		
22	Предметияб цӀаралӀул суффиксал	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Предметиял цӀарал лугъizarизе хӀалтӀizarулел суффиксазе баян къезе; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§ 14 Х1 6 гъум 55		
23	Журарал предметиял цӀарал ва гъезул битӀунхъвай	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Журарал пр. цӀарал кин лӀугъунелали рихъизари; 2. Журарал пр. цӀаразул битӀунхъвай малъи; 3. КӀалзул ва хъвавул к/ц	§ 15 гъум 55-56		

24	Контролияб диктант «Муг1рузда бет1ербахъи»	1	Х1асил гъаби	1. Ц1алдохъабазул бит1унхъваялъулаб ва пунктуациялъулаб лъай щиб даражаялда бегебали хал гъаби	Малъараб материал такрар гъаби		
24	Предметияб ц1аралъул морфологияб разбор. «Нижер класс». Ругъун гъариялъул сочинение	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Морфологияб разбор гъабизе ругъун гъари; 2. К1алзул ва хъвавул к/ц; Гъудул гъалмагъльиде рокъи ц1ик1инаби. 3. Диктанталъул анализ гъаби	Сочинение хъван лъугъинабиз е. К/с гъум. 59		
25	Прилагательное	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Прилагательное к/б х1исабалде г1аммаб баян къезе; 2. Пр. членал такрар гъари 3. К1алзул ва хъвавул к/ц	§ 17 Х1 3 гъум 61		
26	Качествиял прилагательнаял	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Качествиял прилагательнаязе баян къезе; 2. К1алзул ва хъвавул к/ц	§18 Х1 5 (лъ.) гъум 63		
27	Гъоркъоблъиялъу- лал прилагательнаял	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Качествиялги гъоркъоблъиялъу-лалги прил. гъоркъоб бугеб бат1алъи бихъизаби; 2. К1алзул ва хъвавул к/ц	§19 Х1 4 гъум 65		
28	Прилагательнаял лъугъунел куц. Раг1абазул диктант	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Авар мац1алда прилаг. лъугъунел къаг1идабазулгун лъай-хъвай гъаби; 2.Ц1алдохъабазул бит1унхъваялъулаб лъай щиб даражаялда бугебали хал гъаби; 3. К1алзул ва хъвавул к/ц	§20 Х1 4 гъум 67		
29	Предметияб ц1арлъун лъугъарал прилагательнаял падежазде свери	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Пред. ц1арул бак1алда х1алт1изарулел прилаг. падежазде сверице ц1алдохъаби ругъун гъари; 2. К1алзул ва хъвавул к/ц	§21 Х1 6 (лъ.) гъум 71		
30	Г1урус мац1алдаса рач1арал прилагательная-зул бит1унхъвай	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Г1урус мац1алдаса раг1арал прил-зул бит1ун хъваялъул х1акъальулъ баян къей; 2. К1алзул ва хъвавул к/ц	§ 22 Х1 4 гъум 73		
31	Сочинение «Нижер хъизан»	1		1. К1алзул ва хъвавул к/ц 2. Эбел-инсуде яцал вацазде бугеб рокъи ц1ик1инаби	Сочинение лъугъинабиз е		
32	Прилагательная-лъул разбор. Сочинениялъул анализ	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Прилогательно-ялъул разбор гъабизе ругъун гъари; 2. Сочинениялъул анализ гъаби	§23 К/с гъум 75		
33	Рик1к1ен. Раг1абазул диктант	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Рик1к1еналъул х1акъальулъ баян къей; 2. Ц1алдохъабазул бит1унхъваялъул лъай борхизаби;	§24 Х1 5 гъум 78		
34	Рик1к1еналъул г1уц1и. Ругъун гъариялъул диктант	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Рик1к1еналъул г1уц1иялъул х1акъальулъ баян къей; 2. Ц1алдохъабазул бит1унхъваялъул ва пунктуациялъул лъай щиб даражаялда бугебали хал гъаби; 3. К1алзул ва хъвавул к/ц	§ 25 Х1 3 гъум 79		

35	Рикlкленалъул разрядал	1	Цlияб дарс малъи	1. Рикlкленазул разрядазулгун цlалдохъабазул лъай-хъвай гъабизе; 2. Кlалзул ва хъвавул к/ц	§ 26 Хl, 3 Гъум. 83		
36	Иргадул рикlклен	1	Цlияб дарс малъи	1. Иргадул рикlклен кин лъугъунебали бихъизаби; 2. Кlалзул ва хъвавул к/ц 3. Хlалтlаби хъвай	§ 27 гъум 86		
37	Рикlкленалъул битlунхъвай	1	Цlияб дарс малъи	1. Рикlклен такрар гъаби; 2. Рикlкленалъул битlунхъвай малъи; 3. Кlалзул ва хъвавул к/ц	§ 28 гъум 88-89		
38	Рикlкленал падежазде свери	1	Цlияб дарс малъи	1. Рикlкленал падежазде сверице ругъун гъари; 2. Кlалзул ва хъвавул к/ц	§29 гъум 91-92		
39	Рикlкленалъул морфологияб разбор. Рагlабазул диктант	1	Цlияб дарс малъи	1. Цlалдохъаби рикlкленалъул морфологияб разбор гъабизе ругун гъари; 2. Цlалдохъабазул битlунхъваялъул лъай щиб даражаялда бугебали хал гъаби; 3. Кlалзул ва хъвавул к/ц	§30 К/с гъум. 94		
40	Контролияб диктант «Сталинрадалъул гъунар»	1	Хlасил гъаби	1. Цlалдохъабазул битlунхъваялъулаб ва пунктуациялъулаб лъай щиб даражаялда бугебали хал гъаби	Малъараб материал такрар гъаби		
41	Цlарубакl. Цlарубакlазул магlна. Диктанталъул анализ гъаби	1	Цlияб дарс малъи	1. Цlарубакlалъе к/б хlисабалда гlаммаб баян къезе; 2. К/б такрар гъари; 3. Цlарубакlалгун предложениял гlуцlизе ругъун гъари; 4. Диктанталъул анализ гъаби	§ 31 Хl 8 гъум 97		
42	Цlарубакlазул разрядал	1	Цlияб дарс малъи	1. Цlалдохъабазул цlарубакlазул разрядалгун лъай-хъвай гъаби; 2. Цlарубакlал каламалъуль хlалтlизаризе лъай; 3. Мисалал рачи.	§32 Хl 2 гъум 99		
43	Цlарубакlал падежазде свери	1	Цlияб дарс малъи	1. Цlарубакl такрар гъаби; 2. Цlарубакlал падежазде сверице ругъун гъари; 3. Кlалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	§ 33 гъум 100-103		
44	Цlарубакlазул битlунхъвай	1	Цlияб дарс малъи	1. Цlарубакl такрар гъаби; 2. Цlарубакlазул битlунхъвай малъи; 3. Кlалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	§ 34 гъум 104		
45	Хlамаги мискинчиги. Калам цебетlезаби.	1	Калам цебетlезаб и	1. Цlалдохъабазул кlалзул калам цебетlезаби;	Изложениял ъе хlадуризе		
46	Изложение «Хlамаги мискинчиги»	1	Калам цебетlезаб и	1. Кlалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	Малъараб материал цебетlезаби		

47	Ціарубакіазул морфологияб разбор. Изложениялзул анализ	1	Цііяб дарс малъи	1.Морфологияб разборалзул тартиб лъай; 2.Калам цебетіезаби 3. Изложениялзул анализ гъаби	К/с 107-108		
48	Причастие. Причастиялзул магіна	1	Цііяб дарс малъи	1.Причастиялзул хіакъалзулъ баян кьезе; 2. Причастиялдаги прилагательнаял-даги гьоркъоб бугеб батіалъи бихъизаби. 3. Калам цебетіезаби	§35 ХІ 5 гъум 110		
49	Причастиялзул грамматикиял гіаламатал.	1	Цііяб дарс малъи	1.Причастиялзул гр. гіаламатазул бици; 2. Калам цебетіезаби	§ 36 гъум 110-111		
50	Предложениялда жаниб причастие. Рагіабазул диктант	1	Цііяб дарс малъи	1. Причастие такрар гъаби; 2. Предложениялзул членал такрар гъари; 3. Предложениялда жаниб причастие щиблъун ккун букіунебали малъи; 4. Ціалдохъабазул битіунхъаваялзул лъай борци	§ 37 ХІ 5 гъум 114		
51	Сочинение «Исана хасел»	1	Калам цебетіезаби	1. Тіабагілаталде бугеб рокъи жеги ціикікінаби; 2. Ціалдохъабазул калам цебетіезаби	Сочинение лъугъинабизе		
52	Причастияб сверел.Сочинениялзул анализ	1	Цііяб дарс малъи	1. Причастияб сверелалъе баян кьезе; 2. Сочинениялзул анализ гъаби; 3. Калам цебетіезаби	§ 38 гъум 117		
53	Причастиялзул заманаби	1	Цііяб дарс малъи	1. Заманаби такрар гъари; 2. Мисалал рачи; 3. Хіалтіаби хъвай	§ 39 ХІ 8 гъум 121		
54	Причастие падежазде свери	1	Цііяб дарс малъи	1. Причастие такрар гъаби; 2. Причастие падежазде сверизе ругъун гъари; 3. Калам цебетіезаби	§ 40 ХІ 5 гъум 123		
55	Причастиялзул разбор	1	Цііяб дарс малъи	1. Морфологияб разбор гъабизе лъазе; 2. Калам цебетіезаби	§41 К/с Гъум. 124		
56	Контролияб диктант	1	Хіасил гъаби	1. Ціалдохъабазул битіунхъаваялзул лъай щиб даражаялда бугебали хал гъаби	Малъараб материал такрар гъаби		
57	Деепричастие. Деепричастие глаголазул хасаб форма	1	Цііяб дарс малъи	1.Деепричастиялъе баян кьезе; 2. Деепричастие глаголазул хасаб форма букіин бици; 3. Калам цебетіезаби	§ 42 ХІ 5 гъум 126		
58	Деепричастиялзул грамматикиял гіаламатал.	1	Цііяб дарс малъи	1.Деепричастиялзул грамматикиял гіаламатазул бицине; 2. Калам цебетіезаби	§ 43 ХІ 2 гъум 128		
59	Нижер росу. Калам цебетіезаби	1	Калам цебетіезаби	1. Кіалзул ва хъавул калам цебетіезаби 2. Ватіаналде рокъи ціикікінаби	Сочинениял ъе хіадуризе		
60	Нижер росу. Сочинение	1	Калам цебетіезаби	1. Кіалзул ва хъавул калам цебетіезаби 2. Ватіаналде рокъи ціикікінаби	Малъараб материал такрар гъабизе		

61	Предложениялда жаниб деепричастие	1	Цияб дарс малъи	1. Предложениязулъ членал такрар гъари; 2. Предложениязулъ деепричастие батизе лъазе 2. Калам цебетлезаби	§ 44 Х1 3 гъум 131		
62	Деепричастиялъул заманаби	1	Цияб дарс малъи	1. Деепричастие заманабазде хисизе лъазе; 2. Калам цебетлезаби	§ 45 Х1 7 гъум 134		
63	Деепричастияб сверел	1	Цияб дарс малъи	1. Деепричастияб сверелалъе бичлчи къезе; 2. Калам цебетлезаби	§ 46 К/с Гъум 136		
64	Газета къватлибе биччазе. Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаб и	1. Газета къватлибе биччазе цалдохъаби ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъавул калам цебетлезаби	Газетаялъе макъала хъвазе		
65	Лексика ва фразеология	1	Такрар гъаби	1. Лексика ва фразеология такрар гъаби; 2. Клалзул ва хъавул калам цебетлезаби			
66	Рагъи лъугъин	1	Такрар гъаби	1. Рагъаби лъугъунел къагъидаби такрар гъаби; 2. Калам цебетлезаби	5 рагъиялъул разбор гъабизе		
67	Контролияб диктант. Бобр	1	Хласил гъаби	1. Битунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул цалдохъабазул лъай борцине	Малъараб материал такрар гъабизе		
68	Хласил гъабиялъул дарс. Диктанталъул анализ	1	Такрар гъаби	1. 6 классалда малъараб материал гламлъизаби; 2. Калам цебетлезаби			

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

ХА /Халакова З.Д./

Протокол № 1

22 » 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

Кабаева М.А.
«30» 08 2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская
школа-интернат №9»:

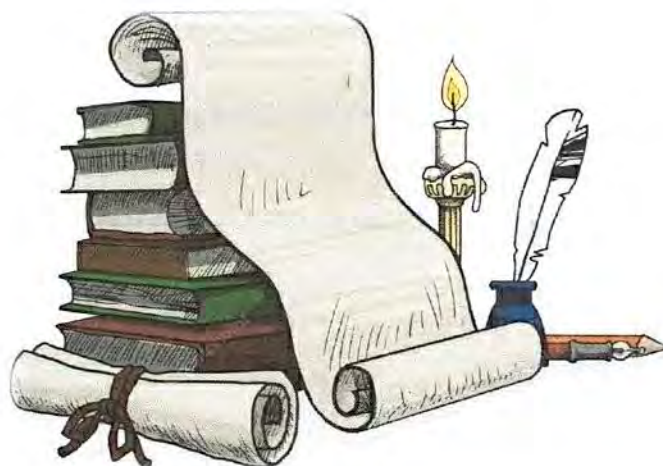
Абакаров А.Т.

Приказ №

«30» 08 2023г.

Рабочая программа по родному языку для 7 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родного языка для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2002г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар мац1» 7 класс (автор: Гамзатов А.Г, ООО «Издательство НИИ педагогики», 2008г)

По программе – 68 часа (2 часа в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

VII классалъул цIалдохъабазул лъаялдехун ва бажариялдехун ругел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

VII классалда лъазарурал жалго жидедаго чIарал ва кумекалъулал каламалъул бутIаби баян гъаризе;
глаголалъул багIи-батIиял формаби лъугъинаризе.

Орфографиялъул рахъалъан:

Байбихъул классазда ва V, VI, VII классаздал ъазабураб мацIалъул материалалда данде колел орфограммаби баян гъаризе;
глаголал битIун хъвазе;
союзал, хадурегIел ва частицаби битIун хъвазе.

Пунктуациялъул рахъалъан:

Междометиязда хадуб запятая, яги ахIул ишара лъезе.

Орфоэпиялъул рахъалъан:

глаголал, наречиял (аскIоб, цебе, гъорлъ вагъ. ц.) ва частицаби, авар литературияб мацIалъул орфоэпия цIунун, цIализе.

Калам гIуцIиялъул рахъалъан:

ГIадамасул сипат-сураталъулги хIалтIул иналъулги описаниялъул элементар ругеб хабарияб тексталъул гIатIидгоги къокъьгоги изложение хъвазе;

ГIадамасул хIалтIул иналъул сурат цебечIезабун, хъвазе;

Бихъизабураб сюжеталда рекъон, харбал хъвазе;

жалго цIалдохъабазул гIумруялда хурхарал, жидерго пикру бициналъулал сочинениял хъвазе.

Авар маці 7 класс

№ п/п	Дарсил тема	Сагітазул кыдар	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокъобе х1алт1и	Планалъулаб кыо-моц1	Х1ужжаялгул аб кыо-моц1
1	Предложение	1	Такрар гъаби	1. Предложениязул тайпаби раклалде щвезари; 2. Цебеккун малъараб материал такрар гъаби; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 47 х1. 4 гъум. 138		
2	Раг1и лъугъин	1	Такрар гъаби	1. Раг1и лъугъиналгул аслияб къаг1идаби раклалде щвезари; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 48 х1. 5 гъум. 139		
3	Морфология	1	Такрар гъаби	1. Каламалгул бут1аби такрар гъари; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 49		
4	Бит1унхъвай. Раг1абазул диктант	1	Такрар гъаби	1. Падежал такрар гъари; 2. Журарал раг1абазул бит1унхъвай раклалде щвезаби; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	х1. 5 гъум. 142		
5	Глаголалгул аваляб форма- инфинитив	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Глаголалъе баян къезе; 2. Инфинитивалъе баян къезе; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 50 х1. 6 гъум. 145		
6	«Гъабизе» - кумекалгул глагол	1	Ц1ияб дарс малъи	1. «Гъабизе» - кумекалгул глаголалдаса бат1и-бат1иял формаби лъугъунел рук1ин бихъизаби; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 51 х1. 5 гъум. 147		
7	Контролияб диктант. Риидал рохъов	1	Х1асил гъаби	1. Бит1унхъваялгул ва лъалхъул ишараби лъеялгул даража борци; 2. Хъвавул калам цебет1езаби	Малъараб материал такрар гъаби		
8	Журарал глаголал	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Журарал глаголазе баян къезе; 2. Журарал глаголал бит1ун хъвазе ругъун гъари; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 52 х1. 4 гъум. 148		
9	Составиял глаголал. Раг1абазул диктант	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Составияб глаголалъе баян къезе; 2. Глаголазул заманаби такрар гъари; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 53 х1. 6 гъум. 150		
10	Гъанже заманалгул составиял глаголал	1	Ц1ияб материал малъи	1. Гъанже заманалгул составиял глаголал лъугъунеб къаг1ида бихъизаби; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 54 х1. 5 гъум. 152		

11	БачӀунѐб заманалъул составиял глагодал	1	ЦӀияб дарс малъи	1. БачӀунѐб заманалъул составиял глагол лъугъунѐб къагӀида бихъизаби; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 55 хӀ. 5 гъум. 154		
12	Араб заманалъул составиял глагодал	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Араб заманалъул составиял глагодал лъугъунѐб къагӀида бихъизаби 2. Араб заманалъул составиял глагодал лъугъинаризе ругъун гъари; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 56 хӀ. 5 гъум. 157		
13	Глаголалъул такрарлъиялъул форма	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Глаголалъул такрарлъиялъул формаби лъугъунѐл къагӀидабазул бицине; 2. Глаголалъул такрарлъиялъул формабигун предложениял ургъизе ругъун гъари	§ 57 хӀ. 5 гъум. 159		
14	Сочинение. Хасалихълъи	1	Калам цебетӀезаби	1. ЦӀалдохъабазул кӀалзул калам цебетӀезаби; 2. ТӀабигӀаталде бугеб рокъи жеги цӀикӀкӀинаби	Малъараб материал такрар гъаби		
15	ГӀинзул глагол	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ГӀинзул глаголаӀе бичӀчӀи къезе; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 58 хӀ. 3 гъум. 161		
16	Глаголалъул наклонениял. Хабарияб наклонение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Наклонениялъул хӀакъалъуӀ бичӀчӀи къей; 2. Хабарияб наклонениялъул бицине; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 59 хӀ. 3 гъум. 165 (лъ.)		
17	ТӀалабияб наклонение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ТӀалабияб наклоненияӀе бичӀчӀи къезӀ; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 60 гъум. 166-169		
18	ТӀалабияб наклонениялъул гъечӀолъиялъул форма	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ТӀалабияб наклонениялъул гъечӀолъиялъул форма кин лъугъулебали бихъизаби; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 62 хӀ. 4 гъум. 172		
19	ТӀалабияб наклонениялъул гъариялъулаб форма	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ТӀалабияб наклонениялъул гъариялъул форма кин лъугъулебали бихъизаби; 2. ЦӀалдохъаби гъариялъул форма каламалъуӀ хӀалтӀизабизе ругъун гъари; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 62 хӀ. 5 гъум. 172		
20	ТӀалабияб наклонениялъул гъесизариялъул форма	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ТӀалабияб наклонениялъул гъесизариялъул форма лъугъунѐб къагӀида малъи; 2. Гъесизариялъулаб форма каламалъуӀ хӀалтӀизабизе цӀалдохъаби ругъун гъари; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 63 хӀ. 4, гъум. 174		

21	Калам цебетлезаби. Тараш	1	Калам цебетлезаби	1. Цалдохъабазул кIалзул калам цебетлезаби; 2. Жамилатилги Мурадилги гъунаралъе кIимат къезе цIалдохъабазда лъай	Изложени ялъе хIадуризе		
22	Контролияб изложение. Тараш	1	Калам цебетлезаби	1. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби;	Малъараб материал такрар гъаби		
23	ШартIияб наклонение	1	ЦIияб дарс малъи	1. Глаголазул кинал формабаздасан шартIияб наклонение лъугъунебали малъи; 2. Тексталъуль шартIиял наклонениял ратизе цIалдохъабазда лъай; 3. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 64 хI. 2 гъум. 176		
24	ШартIияб наклонениялъу л гъечIолъиялъу л форма	1	ЦIияб дарс малъи	1. ШартIияб наклонениялъул гъечIолъиялъул формаялъул глаголал лъугъинаризе ругъун гъари; 2. Тексталъуль шартIиял наклонениял ратизе цIалдохъабазда лъай; 3. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 65 гъум. 177- 179		
25	ШартIияб наклонениялъу л анишалъулаб форма	1	ЦIияб дарс малъи	1. ШартIияб наклонениялъул анишалъулаб форма лъугъинабизе ругъун гъари; 2. Текстазуль гъел ратизе лъай; 3. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 66 хI. 3 гъум. 180		
26	Суалияб наклонение	1	ЦIияб дарс малъи	1. Суалияб наклонениялъ шиб загьир гъабулебали малъизе; 2. Суалияб наклонениялъул глаголалгун предложениал гIуцIизе ругъун гъари; 3. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 67 гъум. 181- 182		
27	Глаголазул битIунхъвай	1	ЦIияб дарс малъи	1. Глагол такрар гъаби; 2. Цо магIна кьолел, гIага-шагараб магIна кьолел, составиял глаголазул битIунхъвай цIалдохъабазда малъи; 3. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 68 хI. 2 гъум. 184 (лъ.)		
28	Глаголалъул разбор	1	ЦIияб дарс малъи	1. Глаголалъул хIакъалъуль малъараб материал раKалде швезаби ва шула гъаби; 2. Морф. разборалъул тартиб малъи; 3. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Суалал гъум. 188- 189		
29	Калам цебетлезаби. Нижер хъизан	1	Калам цебетлезаби	1. Цалдохъабазул хъизаналде рокъи цIикIкIинаби; 2. КIалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Сочинени ялъе хIадуризе		

30	Сочинение. Нижер хъизан	1	Калам цебетлезаби	1. Ц1алдохъабазул хъизаналде рокъи ц1ик1к1инаби; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
31	Наречие	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Наречиялъул х1акъалъуль г1аммаб баян къей; 2. Ц1алдохъаби тексталъуль наречиял ратизе ва суал къезе ругъун гъари; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 70 х1. 4 гъум. 191		
32	Наречиялъул разрядал	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Наречиязул разрядазулгун лъай- хъвай гъаби; 2. Тексталъуль суалалъул кумекалдалъун наречиялъул разрядал лъай; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 71 х1. 4 гъум. 194		
33	Наречие лъугъин	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Ц1алдохъабазул наречиял лъугъунел къаг1идабигун лъай-хъвай гъаби; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 72 х1. 4 гъум. 196		
34	Наречиялда жанир жинсиял г1аламатал	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Жинсиял глаголаздаса, ишараялъул ц1арубак1аздаса лъугъарал наречиязулъги, гъединго бак1алъул наречиязулъги жинсиял г1аламатал ц1уни бихъизаби; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 73 х1. 3 гъум. 199		
35	Ишалъул кагътал. Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаби	1. Ц1алдохъабазул ишалъул кагътазулгун лъай-хъвай гъаби; 2. Г1арза хъвазе ругъун гъари; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Протокол хъвазе		
36	Предметиял ц1аразул цо-цо падежияб форма наречиязде свери	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Предметиял ц1аразул цо-цо падежияб форма наречиязде сверулеб бук1ин бихъизаби; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби;	§ 74 х1. 4 гъум. 200		
37	Наречиялъул бит1унхъвай	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Наречиязул бит1унхъваялъул бици; 2. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 75 х1. 2 гъум. 201		
38	Наречиялъул разбор	1	Малъараб г1амлъизаби	1. Цебеккун малъараб материал г1амлъизаби; 2. Разбор гъабулеб тартиб малъи; 3. К1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 76 Гъум. 202-203		
39	Контролияб диктант	1	Х1асил гъаби	1. Наречиязул бит1унхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул рахъалъа ц1алдохъабазул лъай борци	Малъараб материал такрар гъаби		

40	Союзал	1	Цияб дарс малъи	1. Кумекалъул к/б такрар гъари; 2. Сокіклиналъул ва нахърильлъиналъул союзал ратла гъаризе лъай; 3. МагІна данде кколел союзал хІалтІизаризе лъай; 4. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§ 77 гъум. 204-205		
41	Союзал	1	Малъараб гІамлъизаби	1. Сокіклиналъул ва нахърильлъиналъул союзал хІалтІизаризе лъай; 2. МагІна данде кколел союзал хІалтІизаризе лъай; 3. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§77 хІ. 3 гъум. 206		
42	Союзул битІунхъвай	1	Цияб дарс малъи	1. Союзул битІунхъвай малъи; 2. Союзалги гъоркъоре ккезарун, предложенил гІуцІизе ругъун гъари; 3. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§ 78 хІ. 1 гъум. 207 (лъ)		
43	Союзул битІунхъвай	1	Малъараб гІамлъизаби	1. ЦІалдохъабазул союзул битІунхъвай щиб даражаялда бугебали хал гъаби; 2. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§77,78 хІ. 4 гъум. 208 (лъ)		
44	Частицаби	1	Цияб дарс малъи	1. Частицабазе к/б хІисабалда гІаммаб баян къезе; 2. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§ 79 хІ. 3 гъум. 211 (лъ)		
45	Частицабазул группаби	1	Цияб дарс малъи	1. Частицабазул группаби ратла рахъизе малъи; 2. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§ 80 хІ. 4 гъум. 214		
46	Частицабазул битІунхъвай	1	Цияб дарс малъи	1. ЦІалдохъаби частицаби битІунхъвазе ругъун гъари; 2. МагІнаялъухъ балагъун, частицаби хІалтІизаризе лъай; 3. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§ 81 хІ. 3 гъум. 215		
47	Нижер росу. Калам цебетІезаби	1	Калам цебетІезаби	1. Рижараб росдаде (ВатІаналде) рокъи дагъабги цІикІкінаби; 2. Росдал тарих, тІабигІат, гІадамал хиралъи, цІуни, бокъи; 3. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	Сочинени ялъе хІадури		
48	Нижер росу. Сочинеие	1	Калам цебетІезаби	1. Рижараб росдаде (ВатІаналде) рокъи дагъабги цІикІкінаби; 2. Росдал тарих, тІабигІат, гІадамал хиралъи, цІуни, бокъи; 3. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
49	ХадурегІел	1	Цияб дарс малъи	1. ХадурегІелазе гІаммаб баян къезе; 2. ХадурегІелазулгун цІалдохъабазул лъай-хъвай гъаби; 3. ХадурегІелалъун хІалтІизарулел наречиял малъи; 4. КІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби	§ 82 хІ. 4 гъум. 219		

50	ХадурегӀел	1	Малъараб гӀамлъизаби	1. ЦӀалдохъабазул хадурегӀелазул хӀакъалъуль лъай цӀикӀкӀинаби 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 84 хӀ. 4 гъум. 220		
51	ХадурегӀелазул битӀунхъвай	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ХадурегӀелазул битӀунхъваялъул бици; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 83 хӀ. 4 гъум. 222 (къ)		
52	Междометие	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Междометиязулгун цӀалдохъабазул лъай-хъвай гъабизе; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 84 3 предло - жение ургъизе		
53	Междометиязул битӀунхъвай	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Междометиязул битӀунхъвай малъи; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 85 гъум. 223		
54	Эркенаб диктант. Имам Шамил	1	Калам цебетӀезаби	1. Имам Шамил-киназего мисал вукӀин цӀалдохъабазда бичӀчӀи; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	Малъараб такрар гъаби		
55	Глагол. Глаголалъул заманаби	1	Такрар гъаби	1. Глагол такрар гъаби; 2. Глаголалъул заманаби ратӀа гъаризе лъай; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§50-56 т/гъ.		
56	Глаголалъул наклонениял	1	Такрар гъаби	1. Глаголалъул наклонениял такрар гъари; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§59-67 т/гъ.		
57	Глаголазул битӀунхъвай	1	Такрар гъаби	1. Глаголазул битӀунхъвай такрар гъаби; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§68 т/гъ.		
58	Наречие. Наречиялъул разрядал	1	Такрар гъаби	1. Наречие такрар гъабизе; 2. Наречиялъул разрядал лъазе; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§70,71		
59	Наречиязул битӀунхъвай	1	Такрар гъаби	1. Наречиязул битӀунхъвай такрар гъаби; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§75 т/гъ.		
60	Калам цебетӀезаби. КӀалзул изложение	1	Калам цебетӀезаби	1. ЦӀалдохъабазул кӀалзул калам цебетӀезаби	Малъараб такрар гъаби		
61	Союзал. Союзазул битӀунхъвай	1	Такрар гъаби	1. Союзазул битӀунхъвай такрар гъаби; 2. Каламалъуль союзал битӀун хӀалтӀизаризе лъай; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§77,78 т/гъ.		
62	Частицаби. Частицабазул битӀунхъвай	1	Такрар гъаби	1. Частицабазул битӀунхъвай такрар гъаби; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§79-81 т/гъ.		

63	ХадурегӀел. ХадурегӀелазул битӀунхъвай Междометие. Междометиязу л битӀунхъвай	1	Такрар гъаби	1. ХадурегӀелазул битӀунхъвай такрар гъаби; 2. Междометиязул битӀунхъвай такрар гъаби; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§82,83,84 т/гъ.		
64	Контролияб диктант. ГӀужрукъаль яс хвасар гъаюна	1	ХӀасил гъаби	1. ЦӀалдохъабазул битӀунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул даража борщине	Малъараб материал такрар гъаби		
65	ТӀабигӀаталде экскурсия. Дир ВатӀан	1	Экскурсия	1. ТӀабигӀаталде бугеб рокъи цӀикӀкӀинаби; 2. Росдал гӀадамазул гӀумру, захӀмат, гӀадатал, рокъи ва цӀуни; 3. КӀалзул калам цебетӀезаби	Сочинени ялъе хӀадуризе		
66	Сочинение. Нижер росу	1	Калам цебетӀезаби	1. ТӀабигӀаталде бугеб рокъи цӀикӀкӀинаби; 2. Росдал гӀадамазул гӀумру, захӀмат, гӀадатал, рокъи ва цӀуни; 3. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
67	РагӀи лъугъин	1	Такрар гъаби	1. РагӀи лъугъунел къагӀидаби такрар гъари; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби			
68	ХӀасил гъабиялъул дарс	1	ХӀасил гъаби	1. 7 классалда малъараб материалалъул хӀасил гъаби; 2. КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби			

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

З.Д. Халакова /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«29» 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

М.А. Кабаева /Кабаева М.А./

«30» 08 2023г.

Утверждаю.

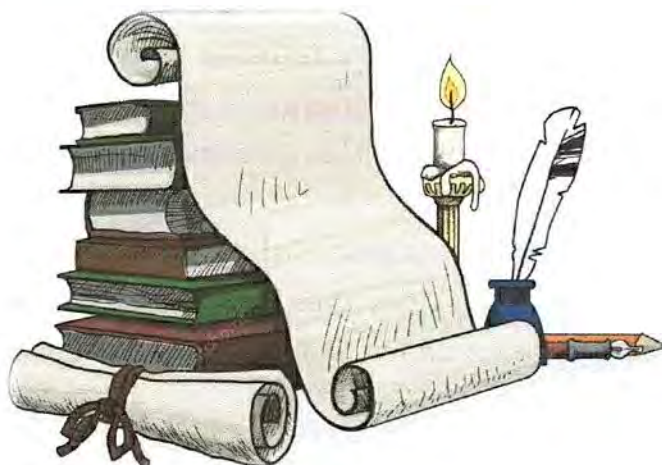
Директор ГКОУ «Хасавюртовская школа-интернат №9»:

А.Т. Абакаров /Абакаров А.Т./

Приказ № 08
«30» 08 2023г.

Рабочая программа по родному языку для 8 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родного языка для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2002г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар мац1» 8 класс (автор: Муртазалиев М.М, ООО «Издательство НИИ педагогики», 1999г)

По программе – 68 часа (2 часа в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

VIII классалъул цIалдохъабазул лъаялдехун ва бажариялдехун ругел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

рагIабазул дандраяул, батIи-батIиял тайпабазул гIадатал предложениязул, ратIалъизарурал членалгун предложениязул синтаксисияб разбор гъабизе;

рагIабазда гъоркъоб бугеб бухъен баян гъабизе; цо составалъул, кIиго составалъул ва лъабго составалъул, тайпа цоял ва ратIалъизарурал членал, хитIабал ва гъоркъор ккарал рагIаби ругел гIадатал предложениял гIуцIизе.

ЦIалдохъабазухъа бажаризе ккола:

Пунктуациялъул рахъалъан:

VIII классалда малъарал пунктограммаби ратун, гъенир лъалхъул ишараби лъезе;

Тайпа цоял членал, хитIаб, гъоркъор ккарал рагIаби ва междометиял, ратIалъизарурал членал ругел предложениязулъ лъалхъул ишараби лъезе;

кколеб бакIалда подлежащиялдаги сказуемоялдаги гъоркъоб тире лъезе.

Калам гIуцIиялъул рахъалъан:

Культиуриял ва тарихиял бакIазул сурат цебечIезабулел текстазда тIасан изложение хъвазе;

Художествиял текстал пасихIго цIализе; жиндирго автобиография бицине (абунги хъванги); газеталъе макъалаби, данделъиялъул протокол хъвазе; захIматалъул темаялда ва гъ.ц. тIасан творческиял сочинениял хъвазе.

Авар мац 1 8 класс

№ п/п	Дарсил тема	Саг 1 таул кьаңар	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокъобе х 1 алт 1 н	Програма иялгулаб к 7 о-моц 1	Х 1 ужа иялгулаб к 7 о-моц 1
1	5-7 кл. малъараб материал такрар гъаби. Фонетика	1	Такрар гъаби	1. Фонетика такрар гъабизе; 2. Раг 1 и цо мухъидаса цоги мухъиде, слогазде бикъун, боси рак 1 алде швезаби; 3. Е, Ё, Ю Я х 1 арпал цо гъаракъ бихъизабизеги к 1 иго гъаракъ бихъизабизеги х 1 алт 1 изарулел раг 1 аби рак 1 алде швезаби	§ 1 гъум. 3		
2	Лексика ва фразеология	1	Такрар гъаби	1. Лексика иялгул ва фразеология иялгул х 1 акъалгуль бич 1 ч 1 и къей; 2. Ц 1 алдохъабазул к 1 алзул ва хъвавул калам цебет 1 езаби	§ 2 гъум. 4		
3	Раг 1 ул г 1 уц 1 и ва раг 1 и лъугъин	1	Такрар гъаби	1. Суффиксаздалъун, к 1 иго раг 1 и, яги к 1 иго къибил жубаялдалъун раг 1 аби лъугъинари камил гъабе; 2. Журарал раг 1 аби к 1 алзул ва хъвавул каламалгуль бит 1 ун х 1 алт 1 изаризе ругъун гъари	§ 3 х 1. 10 гъум. 5		
4	Морфология Раг 1 абазул диктант	1	Такрар гъаби	1. Каламалгул бут 1 абазул, гъезул формабазул, гъел лъугъиналгъе ругел ресал рак 1 алде швезари; 2. Ц 1 алдохъабазул к 1 алзул ва хъвавул калам цебет 1 езаби	§ 4 х 1. 12 гъум. 5 (лъ.)		
5	Синтаксис ва пунктуация Предложениялдаса раг 1 абазул дандраялгул бат 1 алгъи	1	Ц 1 ияб дарс малгъи	1. Предложениялдаса раг 1 абазул дандраялгул бат 1 алгъи бич 1 ч 1 изаби; 2. Раг 1 абазул дандраяздаса предложениял г 1 уц 1 изе ругъун гъари	§ 5 гъум. 7-11		
6	Контролияб диктант «Г 1 иса»	1	Х 1 асил гъаби	1. Бит 1 унхъваялгул ва лъалхъул ишараби лъеялгул ц 1 алдохъабазул лъай борци	Малъараб материал такрар гъаби		
7	Раг 1 абазул дандраязулгъи предложениязулгъи раг 1 абазул бухъен. Диктанталгул анализ	1	Ц 1 ияб дарс малгъи	1. Раг 1 абазул бухъеналгул х 1 акъалгуль бици; 2. Ц 1 алдохъабазул к 1 алзул ва хъвавул калам цебет 1 езаби	§ 6 гъум. 12- 14		
8	Раг 1 абазул дандраязуль ва предложениязуль раг 1 абазул тартиб	1	Ц 1 ияб дарс малгъи	1. Раг 1 абазул дандраял раг 1 абазул цо ч 1 араб тартибалда лъезе ругъун гъари; 2. Ц 1 алдохъабазул к 1 алзул ва хъвавул калам цебет 1 езаби	§ 7 гъум. 15- 16		

9	Логикияб ударение	1	Цияб дарс малъи	1. Логикияб ударениялъе гIаммаб баян къезе; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 8 гъум.17		
10	<u>Предложение</u>	1	Цияб дарс малъи	1.Предложениялъе баян къезе; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	3-6 предложе ние гIуцIизе		
11	Хабариял, суалиял ва тIалабиял предложениял. АхIул предложение	1	Цияб дарс малъи	1. Хабариял,суалиял, тIалабиял предложениязул хIакъалъулъ баян къей; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 9 гъум. 18- 21		
12	ТIиритIичIел ва тIиритIарал предложениял	1	Цияб дарс малъи	1.ТIиритIаралги тIиритIичIелги предложениязда гъоркъоб батIалъи бихъизабизе; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 10 гъум. 22- 24		
13	Хасалихълъи. Сочинение. Калам цебетIезаби	1	Калам цебетIезаби	1. ТIабигIаталъул хиса-баси кинаб бугебали цIалдохъабазда бихъизе лъай; 2. ТIабигIат цIунизе ва гъелде рокъи жеги цIикIIинаби; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	Сочинени е лъугъинаб изе		
14	<u>Предложениялъул бетIерал членал.</u> Подлежащее	1	Цияб дарс малъи	1. Предложениялъул бетIерал членазе гIаммаб баян къезе; 2.Подлежащее бетIераб член букIин бичIчIизаби; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 11 x1 46, гъум. 26		
15	Сказуемое. РагIабазул диктант	1	Цияб дарс малъи	1. Сказуемаялъе бетIераб член хIисабалда гIаммаб баян къезе; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§12 гъум. 26- 27		
16	ГIадатаб глаголияб сказуемое	1	Цияб дарс малъи	1. Сказуемое такрар гъаби; 2.ГIадатаб глаголияб сказуемаялъе гIаммаб баян къезе; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 14 x1 5 гъум. 29		
17	ЦIарулаб составияб сказуемое	1	Цияб дарс малъи	1. ЦIарулаб составияб сказуемаялъул гIуцIиялъул бицине; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 14 x1 55 гъум. 33		
18	Глаголияб составияб сказуемое	1	Цияб дарс малъи	1. Глаголияб составияб сказуемаялъул гIуцIиялъул бицине; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 15 x1 64 гъум 34		
19	БитIараб дополнение	1	Цияб дарс малъи	1. БитIараб дополнениялъе баян къей; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§16 x1 69 гъум. 36		

20	«Чанахъабазул гамачI» Калам цебетIезаби	1	Калам цебетIезаби	1.КIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби;	Изложени ялъе хIадуризе		
21	Ругъунлъиялъул изложение. «Чанахъабазул гамачI»	1	Калам цебетIезаби	1.КIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби; 2. БитIунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борцине	Малъараб материал такрар гъаби		
22	<u>Предложениялъул</u> <u>бетIерал гурел членал</u> Определение	1	ЦIияб дарс малъи	1.Предложениялъул бетIерал гурел членазе бичIчи къезе; 2. Определениялъул хIакъалъулъ баян къей; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 17 хI 73 гъум. 40		
23	Цадахълъел	1	ЦIияб дарс малъи	1.Цадахълъелалъе баян къей; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§18 хI. 77 гъум. 43		
24	Хъвалсараб дополнение	1	ЦIияб дарс малъи	1.Хъвалсараб дополнениялъе баян къей; 2.Предложениязда жанир хъвалсараб дополнение батизе цIалдохъаби ругъун гъари	§19 хI 82 гъум. 45		
25	ХIалал	1	ЦIияб дарс малъи	1.ХIалалъе гIаммаб баян къезе; 2. Пред. членал такрар гъари; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 20 гъум. 46- 47		
26	БакIлъун бугеб хIал	1	ЦIияб дарс малъи	1.БакIлъун бугеб хIалалъе баян къезе; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 21 хI 88 гъум. 48		
27	Заманалъун бугеб хIал	1	ЦIияб дарс малъи	1. Заманлъун бугеб хIалалъе авалияб баян къезе; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 22 гъум. 48- 49		
28	Ишалъул куцлъун бугеб хIал	1	ЦIияб дарс малъи	1.Ишалъул куцлъун бугеб хIалалъул цогидал хIалаздаса бугеб батIалъи бихъизаби; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 23 гъум. 50		
29	ГIилла-мурадлъун бугеб хIал	1	ЦIияб дарс малъи	1.ХIалал такрар гъари; 2. ГIилла-мурадлъун бугеб хIалалъе бичIчи къезе; 3. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	§ 24 хI 99 гъум.51		
30	Хасел. Калам цебетIезаби	1	Калам цебетIезаби	1. Хасалил тIабигIаталде рокъи цIикIкIинаби; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	Сочинени ялъе хIадуризе		
31	Сочинение. Хасел	1	Калам цебетIезаби	1. Хасалил тIабигIаталде рокъи цIикIкIинаби; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
32	<u>ГIадатал</u> <u>предложениязул</u> <u>тайпаби.</u>	1	ЦIияб дарс малъи	1.Подлежащее баянлъичIеб предложениялъе авалияб бичIчи къезе;	§ 25 гъум. 51- 52		

	Подлежащее баянлъи чӀеб предложение			2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби			
33	Подлежащее гъечӀеб предложение	1	ЦӀияб дарс малъи	1.Подлежащее гъечӀеб предложениялъе баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 26 гъум.52		
34	БитӀараб дополнение гъечӀеб предложение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. БитӀараб дополнение гъечӀеб предложениялъе баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 27 гъум. 53		
35	Контролияб диктант. ХӀамид	1	ХӀасил гъаби	1. ЦӀалдохъабазул битӀунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борцине	Малъараб материал такрар гъаби		
36	ЦӀарлъовул предложение. Диктанталъул анализ	1	ЦӀияб дарс бици	1. ЦӀарлъовул предложениялъе баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§28 хӀ. 104 гъум. 54		
37	ТӀубараб ва тӀубачӀеб предложение	1	ЦӀияб дарс бици	1.ТӀубачӀебги тӀубарабги предложениялда гъоркъоб бугеб батӀалъи бихъизаби; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§29 гъум. 55		
38	ТӀубараб ва тӀубачӀеб предложение	1	ЦӀияб дарс бици	1.ТӀубачӀебги тӀубарабги предложениялда гъоркъоб бугеб батӀалъи бихъизаби; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	Диалог гӀцӀизе		
39	<u>Предложениялъул тайпа цоял членал</u>	1	ЦӀияб дарс бици	1. Предложениялъул тайпа цоял членазе баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 30 хӀ. 114 гъум.58		
40	Тайпа цоял членалгун союзал	14	ЦӀияб дарс малъи	1. СокӀкӀиналъул союзал хӀалтӀизаризе ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§31 гъум.59-60		
41	Тайпа цоял членазулъ лъалхъул ишараби	1	ЦӀияб дарс бици	1.Предложениялда жанир тайпа цоял членал лъалхъул ишарабиги лъун, ратӀа гъаризе ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 32 гъум. 60-61		
42	Калам гӀуцӀи.	1	Калам цебетӀезаби.	1.КӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби; 2.БичӀчӀун ва битӀун хъвай	Хъван лъугӀина бизе.		
43	Тайпа цоял членалгун цадахъ гӀамлъул рагӀаби	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ГӀамлъул рагӀабазе баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 33 гъум.62-64		
44	Баркиялъул кагъат хъвазе. Калам цебетӀезаби	1	Калам цебетӀезаби	1. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	Баркиялъул кагъат хӀадуризе		
45	Обращение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Обращениялъе гӀаммаб баян къезе; 2. Предложениялда жаниб	§34 хӀ. 135 гъум. 68		

				обращение батла гъабизе ругъун гъари			
46	Гьоркъор кколел раглаби ва предложенил	1	Цияб дарс малъи	1. Гьоркъор кколел раглабазул ва предложениязул хлакълъул бичлчи кьей; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 35 гъум. 69-71		
47	Гьоркъор кколел раглаби ва предложенил	1	Малъараб дарс шула гъаби	1. Гьоркъор кколел раглабазул ва предложениязул хлакълъул бичлчи кьей; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 35 хл. 147 гъум. 72		
48	Раглаби -предложениял У ва Гуро. Междометиял раглаби предложенил.	1	Цияб дарс малъи	1. У ва Гуро раглабазе аслияб бичлчи кьезе; 2. Междометиязе мисалал рачи; 3. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 36 хл. 149 гъум. 74		
49	Сали-Сулейманица циркъ къезабураб куц. Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаби	1. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби; 2. Сали-Сулейманил ва Альбертол гламалалъе кьимат кьей	Изложени ялъе хладуризе		
50	Сали-Сулейманица циркъ къезабураб куц. Изложение	1	Калам цебетлезаби	1. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби; 2. Сали-Сулейманил ва Альбертол гламалалъе кьимат кьей	Малъараб материал такрар гъабизе		
51	<u>Раталъизарурал членалгун предложенил</u> Баталъизабураб определение	1	Цияб дарс малъи	1. Раталъизарурал членазе бичлчи кьезе; 2. Баталъизабураб определениялъе гламмаб баян кьезе; 3. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 37 хл. 151 гъум. 75		
52	Баталъизабураб цадахълъел	1	Цияб дарс малъи	1. Баталъизабураб цадахълъелалъе авалияб баян кьезе; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 38 гъум. 85		
53	Калам глущи Глурус текст авар мацлалде буссинаби	1	Калам цебетлезаби	1. Клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби;	Текст хъван лъуглизаб изе		
54	Раталъизарурал хлалал	1	Цияб дарс малъи	1. Хлалал такрар гъари; 2. Раталъизарурал хлалазе бичлчи кьей; 3. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 39 гъум. 79-80		
55	Раталъизарурал хлалал	1	Малъараб гламлъизаби	1. Хлалал такрар гъари; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	хл. 163 гъум. 80		
56	Раталъизарурал членазда цадахъ хасал раглаби	1	Цияб дарс бици	1. Раталъизарурал членазда цадахъ хасал раглабазул бицине; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 40 гъум. 81		

57	Васасул хlакъалъулъ хабар. Контролияб диктант	1	Хlасил гъаби	1. Цlалдохъабазул битlунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борщине	Малъараб материал такрар гъаби		
58	<u>Чияр калам бицунел къагlидаби.</u> <u>Битlараб ва хъвалсараб калам</u> Битlараб каламгун предложенил. Гъенир лъалхъул ишараби	1	Цlияб дарс малъи	1.Битlараб каламалъе авалияб бичlчи къезе; 2.Лъалхъул ишараби лъезе малъи; 3. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	§41 гъум. 82-85		
59	Диалог. Рагlабазул диктант	1	Цlияб дарс малъи	1.Диалогалъе бичlчи къезе; 2. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	§ 42 гъум. 87 Диалог гlуцlизе		
60	Калам цебетlезаби. Автобиография	1	Калам цебетlезаби	1.Автобиография хъвазе малъизе. 2.Клалзул ва хъвавул калам цебетlизаби;	Автобиография лъугlизаб изе		
61	Хъвалсараб каламгун предложенил. Битlараб калам хъвалсаралдалъун хиси	1	Цlияб дарс малъи	1.Хъвалсараб каламалъе баян къезе; 2.Битlараб калам такрар гъабизе; 3. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	§ 43 гъум. 88-89		
62	Цитатал ва гъенир лъалхъул ишараби	1	Цlияб дарс малъи	1. Цитатазе баян къезе; 2. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	§ 44 гъум. 90-91		
63	Нижер росу. Калам цебетlезаби	1	Калам цебетlезаби	1. Ватlаналде рокъи цlикlкlинаби; 2. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	Сочинени ялъе хlадуризе		
64	Нижер росу. Сочинение	1	Калам цебетlезаби	1. Ватlаналде рокъи цlикlкlинаби; 2. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	Малъараб материал такрар гъабизе		
65	Предложениялъул членал. Такрар гъари	1	Такрар гъаби	1. Предложениялъул членал такрар гъари; 2. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби	Предложе ни-ялъул членал такрар гъари		
66	Предложениялъул тайпаби такрар гъари	1	Такрар гъаби	1. Предложениялъул тайпаби такрар гъари; 2. Цlалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетlезаби;	10 предложе ние гlуцlизе		
67	Контролияб диктант	1	Хlасил гъаби	1. Цlалдохъабазул битlунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борщине	Малъараб материал такрар гъаби		
68	Хlасил гъабиялъул дарс	1	Хlасил гъаби	1. 8 классалда малъараб материал такрар гъаби			

ГКОУ «Хасавюртовская школа – интернат №9»

Рассмотрено.

Руководитель ШМО:

Халакова З.Д. /Халакова З.Д./

Протокол № 1

«28» 08 2023г.

Согласовано.

Заместитель директора:

Шамилова З.Г. /Шамилова З.Г./

«30» 08 2023г.

Утверждаю.

Директор ГКОУ «Хасавюртовская школа-интернат №9»:

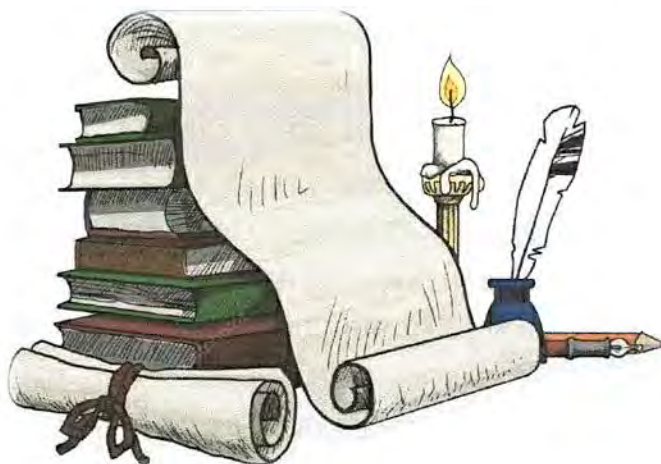
Абакаров А.Т. /Абакаров А.Т./

Приказ №

60 «30» 08 2023г.

Рабочая программа по родному языку для 9 кл на 2023-2024 учебный год

Программа составлена на основе программы школьного курса родного языка для общеобразовательных учреждений (автор: Гамзатов А. Г; издательство НИИ педагогики, 2002г.) и рассчитано на преподавание по учебнику «Авар мац1» 9 класс (автор: Муртазалиев М.М, ООО «Издательство НИИ педагогики», 1999г)

По программе – 68 часа (2 часа в неделю)

Учитель: Халакова З.Д.

2023-2024

IX классалъул цIалдохъабазул лъаялдехун ва бажариялдехун ругел аслиял тIалабал

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

журарал предложениязул синтаксисияб разбор гъабизе;
батIи-батIияб тайпаялъул журарал предложениял данде гъаризе;
битIараб калам хъвалсаралде сверизабизе.

ЦIалдохъабазухъа бажаризе ккола:

Пунктуациялъул рахъалъан:

жубараб сокIкIараб предложениялъул бутIабазда гъоркъоб запятая лъезе;
жубараб предложениялъул бетIераб ва тIаджубараб бутIаялда гъоркъоб кколелъуб запятая лъезе.
союз гъечIеб жубараб предложениялъулъ хIажатал лъалхъул ишараби лъезе;
IX классалда лъазарурал пунктограммаби ратизе ва лъалхъул ишарабазе баян къезе.

Калам гIуцIиялъул рахъалъан:

цо чIараб темаялъул хIакъалъулъ кIудияб асаралъул тIасарищарал бакIал ричине;
2-3 асаралда тIасан доклад хIадур гъабизе; гъитIинаб, ялъуни кIудияб макъалаялда тIасан конспект, ялъуни тезисал хIадуризе;
жалго жидедаго чIун, тIасабищараб темаялда тIасан публицистияб стилалъул сочинение хъвазе; гIарза ва автобиография хъвазе;
МацIалъул ва магIнаялъул рахъалъан сочинение камиллъи забизе.

Орфоэпиялъул рахъалъан:

кIалзул калам литературияб норма цIунараб ва диалектаздаса бацIцIадаб букIинабизе.

Авар мац1 9 класс

№ п/п	Дарсил тема	Саг1таул къадап	Дарсил тайпа	Дарсил мурад	Рокъобе х1алт1н	План алъу лаб къо- моц1	Х1уж жаялъ улаб къо- моц1
1	7-8 классазда малъараб такрар гъаби. Морфология	1	Такрар къаби	1.Каламалъул бут1аби такрар гъари; 2. Калам цебет1езаби	Каламалъу л бут1аби такрар гъари		
2	Предложениялъул членал	1	Такрар къаби	1. Предложениялъул членал такрар гъари; 2. Калам цебет1езаби	3 предложе- ниялъул разбор гъабизе		
3	Жубараб предложение. Г1аммаб баян	1	Ц1ияб дарс малъи	1.Жубараб предложениялъе баян къезе; 2.Пр. членал такрар гъари; 3. Калам цебет1езаби	Гъум. 99- 100		
4	Г1урусалдаса авар мац1алде текст буссинаби. Калам цебет1езаби	1	Калам цебет1езаби	1. Ц1алдохъабазул бажари борхизабизе г1урусалдаса авар мац1алде текст буссинабизе; 2. Калам цебет1езаби			
5	Союзалгун ругел журарал сок1карал предложениял	1	Ц1ияб дарс малъи	1.ЖСП г1аммаб баян къезе; 2. Калам цебет1езаби	§ 45 гъум. 102- 105		
6	Союзал гъеч1ел журарал предложениял	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Союзал гъеч1ел журарал предложениязул х1акъалъуль баян къезе; 2. Калам цебет1езаби	§ 46 гъум. 107- 108		
7	Гъудулзаби. Диктант	1	Х1асил къаби	1. Бит1унхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борцине 2.Гъудулзабазде бугеб рокъи бихъизаби	Малъараб материал такрар гъаби		
8	Союзал гъеч1ел журарал предложениязуль запятая ва т1анк1гун запятая	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Союзал гъеч1ел журарал предложениязуль запятая ва т1анк1гун запятая лъезе ц1алдохъаби ругъун гъари; 2. Ц1алдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 47 гъум. 109		
9	Союз гъеч1еб жубараб предложениязуль к1ит1анк1	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Союз гъеч1еб жубараб предложениязуль к1ит1анк1 лъезе ц1алдохъаби ругъун гъари 2. Ц1алдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби	§ 48 х1. 186 (лъ.)		

10	Союз гъечӀеб жубараб предложениялъуль тире	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Союз гъечӀеб жубараб предложениялъуль тире лъезе ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 49 гъум. 112-113		
11	Сочинение. Хасалихълъи	1	Калам цебетӀезаби	1. ТӀабигӀаталде рокъи цӀикӀкӀинаби; 2. ТӀабигӀаталъул хисабаси бихъизабизе лъай борщине; 3. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	Сочинение лъугӀинаб изе		
12	Журарал нахърилълъарал предложениял. Нахърилълъиналъул рагӀабигун бугеб ЖНП.	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ЖНП гӀаммаб баян къезе; 2. Нахърилълъиналъул рагӀабигун бугеб ЖНП лъай-хъвай гъаби; 3. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 50 гъум. 115-117		
13	Нахърилълъиналъул рагӀабигун бугеб ЖНП-ялъуль лъалхъул ишараби	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Нахърилълъиналъул рагӀабигун бугеб ЖНП лъалхъул ишараби лъезе цӀалдохъаби ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 51 гъум. 117		
14	Нахърилълъиналъул рагӀабигун бугеб ЖНП-ялъуль лъалхъул ишараби	1	Малъараб гӀамлъизаби	1. Нахърилълъина-лъул рагӀабигун бугеб ЖНП лъалхъул ишараби лъезе цӀалдохъаби ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 51 х1. 192 гъум. 118		
15	ЦӀад бан хадуб. Контролияб диктант	1	ХӀасил гъаби	1. БитӀунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борщине	Малъараб материал такрар гъаби		
16	Нахърилълъиналъул рагӀаби гъечӀого ЖНП	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Нахърилълъиналъул рагӀаби гъечӀого ЖНП баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 52 гъум. 119		
17	Нахърилълъиналъул рагӀаби гъечӀого ЖНП	1	Малъараб гӀамлъизаби	1. Нахърилълъиналъул рагӀаби гъечӀого ЖНП хӀалтӀизаризе ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетӀезаби	§ 52 х1. 195 гъум. 120		

18	Подлежащелъун тладжубараб предложение	1	Цияб дарс малъи	1. Подлежащелъун тладжубараб предложение баян кьезе; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 53 гъум. 120- 122		
19	Подлежащелъун тладжубараб предложение	1	Малъараб гIамлъизаби	1. Подлежащелъун тладжубараб предложение текстальулъ батизе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 53 хI. 198 гъум. 122		
20	Калам цебетIезаби. Баркиялъул кагътал, гIарза хъвазе ругъун гъари	1	Калам цебетIезаби	1. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	Баркиялъу л кагъат къачIан бачIине		
21	БитIараб дополнениелъун тладжубараб предложение	1	Цияб дарс малъи	1. БитIараб дополнениелъун тладжубараб предложениялъе баян къезе; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 54 гъум. 122- 124		
22	БитIараб дополнениелъун тладжубараб предложение	1	Малъараб гIамлъизаби	1. БитIараб дополнениелъун тладжубараб предложение батIа бахъизе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 54 хI. 200 гъум. 125		
23	Хъвалсараб дополнениелъун тладжубараб предложение	1	Цияб дарс малъи	1. Хъвалсараб дополнениелъун тладжубараб предложение батIа гъабизе цIалдохъаби ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 55 хI. 203 гъум. 126		
24	Определениелъун тладжубараб предложение	1	Цияб дарс малъи	1. Определениелъун тладжубараб предложениялъе баян кьезе; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 56 гъум. 127- 128		
25	Определениелъун тладжубараб предложение	1	Малъараб гIамлъизаби	1. Определениелъун тладжубараб предложение батIа гъабизе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул кIалзул ва хъавул калам цебетIезаби	§ 56 хI. 208 гъум. 129		

26	Лёня Голиков. Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаби	1. Бахларчилъиялде рокъи цӀикӀкӀинаби 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Изложения -лъе хӀадуризе		
27	Лёня Голиков. Изложение	1	Калам цебетлезаби	1. Бахларчилъиялде рокъи цӀикӀкӀинаби 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
28	ХӀаллъун тӀаджураралгун ругел ЖНП. Ишалъул куцлъун тӀаджубараб предложение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Ишалъул куцлъун тӀаджубараб предложениялъе баян къезе; 2. Текстазулъ суалал къун, гъел ратӀа гъаризе ругъун гъари	§ 57, хӀ. 210 гъум. 132		
29	БакӀлъун тӀаджубараб предложение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. БакӀлъун тӀаджубараб предложениялъе баян къезе;	§ 58 хӀ. 212 гъум. 133		
30	БакӀлъун тӀаджубараб предложение	1	Малъараб гӀамлъизаби	2. БакӀлъун тӀаджубараб предложение батизе ругъун гъари; 3. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 58 хӀ. 214 гъум. 134		
31	Эркенаб диктант	1	Калам цебетлезаби	1. ЦӀалдохъабазул эркенаб диктант хъвазе бугеббажари борхизаби; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
32	Заманлъун тӀаджубараб предложение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. Заманлъун тӀаджубараб предложениялъе баян къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 59 гъум. 134- 135		
33	Заманлъун тӀаджубараб предложение	1	Малъараб гӀамлъизаби	1. Заманлъун тӀаджубараб предложениялъул лъай гӀатӀид гъаби; 2. Тексталъулъ гъел ратӀа гъаризе цӀалдохъаби ругъун гъари	§ 59 хӀ. 216 гъум. 135		
34	ГӀилла-мурадлъун тӀаджубараб предложение	1	ЦӀияб дарс малъи	1. ГӀилла-мурадлъун тӀаджубараб предложениялъул хӀакъалъулъ бичӀчӀи къезе; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 60 гъум. 136- 137		
35	ГӀилла-мурадлъун тӀаджубараб предложение	1	Малъараб гӀамлъизаби	1. Тексталъулъ гӀилла- мурадлъун тӀаджурарал предложениял, суалал къун, ратӀа гъаризе ругъун гъари; 2. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 60 гъум. 136- 137 3 предложе- ние гӀуцӀизе		

36	Контролияб диктант. Рачел	1	Хласил гъаби	1. Цалдохъабазул битунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул даража борци	Малъараб материал такрар гъаби		
37	Шартлияб тladжубараб предложение	1	Цлияб дарс малъи	1. Шартлияб тladжубараб предложениялъе баян кьей; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 61 х1. 222 гъум. 139		
38	Уступительнияб тladжубараб предложение	1	Цлияб дарс малъи	1. Уступительнияб тladжубараб предложениялъе баян кьезе; 2. Тексталулъ гьел ратизе цалдохъаби ругъун гъари	§62 х1. 224 гъум. 141		
39	Цо чанго тladжубарабгун бугеб ЖНП	1	Цлияб дарс малъи	1. Цо чанго тladжубарабгун бугеб ЖНП баян кьезе; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 63 гъум. 141-143		
40	Цо чанго тladжубарабгун бугеб ЖНП	1	Малъараб гламлъизаби	1. Хадур-цере тladжуралгун ругел жуарал предложениязе баян кьезе; 2. Цалдохъаби схема бахъизе ругъун гъари	§ 63 х1. 227 гъум. 144		
41	Цо чанго тladжубарабгун бугеб ЖНП	1	Малъараб гламлъизаби	1. Цо чанго тladжубарабгун бугеб ЖНП схема бахъизе лъай; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 63 гъум. 141-143 2 предложение глуцлизе		
42	Ишалъул кагътал. Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаби	1. Гларза ва автобиография хъвазе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Автобиография хъван лъугъинаби зе		
43	Битlараб каламгун предложениял. Гьенир лъалхъул ишараби	1	Цлияб дарс малъи	1. Битlараб каламалъул хlакъалъулъ баян кьезе ва лъалхъул ишараби лъезе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 41 гъум. 82-85		
44	Битlараб каламгун предложениял. Гьенир лъалхъул ишараби	1	Малъараб гламлъизаби	1. Битlараб каламалъулъ лъалхъул ишараби лъезе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 41 х1. 168 гъум. 86		
45	Диалог	1	Цлияб дарс малъи	1. Диалогалъулъ лъалхъул ишараби лъезе ругъун гъари; 2. Цалдохъабазул клалзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 42 Диалог глуцлизе		

46	Нижер хъизан. Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаби	1. Эбел-инсуде яцал вацалазде бугеб рокьи жеги цликклинаби; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Сочинения -лье х1адуризе		
47	Нижер хъизан. Сочинение	1	Калам цебетлезаби	1. Эбел-инсуде яцал вацалазде бугеб рокьи жеги цликклинаби; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
48	Хъвалсараб каламгун предложениял	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Хъвалсараб каламгун предложениял г1уц1изе малъи; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 43 гъум. 88-89		
49	Хъвалсараб каламгун предложениял. Бит1араб калам хъвалсаралдалъун хиси	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Бит1араб калам хъвалсаралде хисизе лъай; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 43 3 предложе- ние г1уц1изе		
50	Цитатал ва гъенир лъалхъул ишараби	1	Ц1ияб дарс малъи	1. Цитатаялъул х1акъалъуль баян къезе; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	§ 44 гъум. 90-91		
51	Ругъунлъиялъул изложение (бицун). Калам цебетлезаби	1	Калам цебетлезаби	1. Цалдохъабазул к1алзул калам цебетлезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
52	Мац1алъул х1акъалъуль г1аммал баянал	1	Лекция	1. Мац1алъул х1акъалъуль г1аммал баянал къезе	гъум. 145- 147		
53	Авар литературияб мац1 ва гъелъул диалектал	1	Лекция	1. Литературияб мац1алъе баян къезе; 2. Къокъго диалектазул бицине	гъум. 147		
54	Диктант. Г1алаги бац1ги	1	Х1асил гъаби	1. Бит1унхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул лъай борци	Малъараб материал такрар гъаби		
55	Предложениялъул членал. Бет1ерал членал	1	Такрар гъаби	1. Бет1ерал членал такрар гъари; 2. Предложениязуль гъел ратизе ругъун гъари	2 предложе- ниялъул разбор гъабизе		
56	Предложениялъул бет1ерал гурел членал. Определение. Хъвалсараб дополнение	1	Такрар гъаби	1. Бет1ерал гурел членал такрар гъари; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Определени е Хъвалсараб дополнение		
57	Х1алал	1	Такрар гъаби	1. Х1алал такрар гъари; 2. Цалдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебетлезаби	Х1алал		

58	Газета кьватIбе биччай. Калам цебетIезаби	1	Калам цебетIезаби	1. Газета кьватIбе биччазе 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	Газетаялъе макъала хъвазе		
59	Газета кьватIбе биччай. Калам цебетIезаби	1	Калам цебетIезаби	1. Газета кьватIбе биччазе ругъун гъари; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	Газетаялъе хIадуризе		
60	Журарал сокIкIарал предложениял	1	Такрар гъаби	1. Журарал сокIкIарал предложениял такрар гъари; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	3 ЖСП ургъизе		
61	Журарал сокIкIарал предложениял	1	Такрар гъаби	1. Журарал сокIкIарал предложениял гIуцIизе ругъун гъари; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби			
62	Журарал нахърилъгъарал предложениял	1	Такрар гъаби	1. ЖНП такрар гъари; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби			
63	Журарал нахърилъгъарал предложениязулъ лъалхъул ишараби	1	Такрар гъаби	1. ЖНП лъалхъул ишараби лъезе ругъун гъари; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	5 предложение худ. литература-ялдаса хъвазе		
64	Журарал нахърилъгъарал предложениязулъ лъалхъул ишараби. Практикиял хIалтIаби	1	Такрар гъаби	1. ЖНП лъалхъул ишараби лъей такрар гъари; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби			
65	Милъиршаби. Контролияб диктант	1	ХIасил гъаби	1. БитIунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул цIалдохъабазул лъай борци	Малъараб материал такрар гъаби		
66	TIабигIаталде экскурсия. Нижер росу	1	Калам цебетIезаби	1. ВатIаналде рокьи цIикIкIинаби	Сочинениялъе хIадури		
67	Сочинение. Нижер росу	1	Калам цебетIезаби	1. ВатIаналде рокьи цIикIкIинаби; 2. ЦIалдохъабазул кIалзул ва хъвавул калам цебетIезаби	Малъараб материал такрар гъаби		
68	ХIасил гъабиялъул дарс	1	ХIасил гъаби	1. 9 классалда малъараб материалалъул хIасил гъаби			